

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra psychologie

Bakalářská práce

**Mladé nesezdané páry v ČR a jejich postoj
k manželství**

Karolína Hávová

© 2015 v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra psychologie

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Karolína Hávová

Hospodářská a kulturní studia

Název práce

Mladé nesezdané páry v ČR a jejich postoj k manželství

Název anglicky

Young unmarried couples in the Czech Republic and their stance on marriage

Cíle práce

Cílem bakalářské práce bude zjistit, co vede současnou mládež v České republice k preferenci nesezdaného soužití před manželstvím. Jestli jsou nesezdané páry ovlivněny ekonomickými, sociálními nebo jinými událostmi. V závěru budou shrnuty a interpretovány všechny zjištěné výsledky.

Metodika

V praktické části se chci zaměřit na mladé nesezdané páry, jejichž postoj k manželství bude předmětem výzkumu. Ke zjištění jejich názorů, bude zvolen metodologický postup v podobě řízeného rozhovoru. Kvalitativní výzkum pomůže získat na otázky přehlednější odpovědi a jejich zkoumání do větší hloubky.

Doporučený rozsah práce

40 – 50 stran

Doporučené zdroje informací

1. FIALOVÁ, Ludmila. Představy mladých lidí o manželství a rodičovství. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2000. ISBN 80-85850-87-7.
2. MOŽNÝ, Ivo. Rodina a společnost. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008. ISBN: 978-80-86429-87-8.
3. MOŽNÝ, Ivo. Sociologie rodiny. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002. ISBN: 80-86429-08-9.
4. RABUŠIC, Ladislav a Hana HAŠKOVÁ. K nízké sňatečnosti v České republice. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISSN 1214-813X.
5. SINGLY, Francois. Sociologie současné rodiny. 1. vydání. Praha: Portál, 1999. ISBN: 80-7178-249-1.

Předběžný termín obhajoby

2015/06 (červen)

Vedoucí práce

Mgr. Ing. Martin Slaboch, Ph.D.

Elektronicky schváleno dne 20. 10. 2014

PhDr. Pavla Rymešová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 20. 10. 2014

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 03. 03. 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Mladé nesezdané páry v ČR a jejich postoj k manželství" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a použila jen pramenů, které jsou citovány a uvedeny v seznamu literatury na konci práce.

V Praze dne 12. 3. 2015

Poděkování

Ráda bych poděkovala panu Ing. Mgr. Martinu Slabochovi, Ph.D., za odborné vedení a cenné rady při koncipování bakalářské práce. Dále děkuji všem respondentům za jejich účast ve výzkumu, bez kterých by tato práce nevznikla a za podporu své rodiny.

Mladé nesezdané páry v ČR a jejich postoj k manželství

Young unmarried couples in the Czech Republic and their stance on marriage

Souhrn

Bakalářská práce se zabývá názory nesezdaných partnerských dvojic na instituci manželství. Nesezdané soužití se stalo v současnosti fenoménem a mladá populace čím dál tím víc manželství odkládá. V naší republice se projevuje tento trend výrazně po otevření společnosti po roce 1989.

Teoretická část je dělena do čtyř oblastí. Rozebírá se zde sňatečnost v České republice, definice rodiny, manželství a hlavně současný trend – nesezdané soužití. Tato část se zaměřuje také na motivy, které vedou k upřednostňování tohoto soužití.

Výzkumná část je zaměřena na názory mladých nesezdaných párů na manželství a jejich současný stav. Cílem práce je zjistit, jak tyto páry vnímají instituci manželství, a proč se častěji uchylují k formě nesezdaného soužití.

Klíčová slova: partnerské vztahy, rodina, manželství, nesezdaná soužití

Summary

The bachelor thesis deals with opinions of unmarried partners about marriage as an institution. Nowadays unmarried partnership has become phenomenon and more young adults put *off marriage* to a later age. Since 1989 this trend has been popular in the Czech Republic after opening the borders.

Theoretical part is divided into four parts. It describes number of marriages in the Czech Republic, definition of the terms family and marriage. In this part, especially the term *unmarried partnership* is explained, since it is the most important term for current couples. Theoretical part is also focused on motives, which tend to prefer this type of partnership.

Research part deals with young unmarried partners opinions about marriage and their current relationship status. The aim of this bachelor thesis is to find out how these partners perceive marriage as an institution. Another aim is to find out why partners are more likely to live together without marital status.

Keywords: partner relationships, family, marriage, unmarried partnership

Obsah

1	Úvod	11
2	Literární rešerše	12
3	Teoretická část	13
3.1	Rodina	13
3.1.1	Vznik a funkce rodiny	13
3.1.2	Současná rodina podle Émila Durkheima	14
3.1.3	Význam proměn rodiny od 20. století	15
3.2	Manželství	17
3.2.1	Historie manželství v Evropě	17
3.2.2	Formy manželství	19
3.2.3	Pojetí dnešního manželství	20
3.2.4	Motivy pro volbu manželství	21
3.3	Nesezdané soužití	22
3.3.1	Kohabitanace po roce 1989	22
3.3.2	Rozdělení nesezdaného soužití	23
3.3.3	Volba partnera	24
3.3.4	Motivy pro volbu nesezdaného soužití	26
3.3.5	Nesezdané soužití vs. manželství	26
3.4	Sňatečnost v České republice	27
3.4.1	Zvyšování poklesu sňatečnosti	29
3.4.2	Rozvodovost	30
3.4.3	Odkládání sňatku a uspořádání soukromého života	31
4	Praktická část	33
4.1	Výzkumná část	33

4.1.1	Metodologie výzkumu.....	33
4.1.2	Cíl práce a výzkumný vzorek.....	33
4.1.3	Zpracování dat.....	34
4.2	Výsledky výzkumu a jejich interpretace.....	35
4.2.1	Důvod nesezdaného soužití.....	35
4.2.2	Výhody a nevýhody nesezdaného soužití.....	37
4.2.3	Upřednostňování nesezdaného soužití.....	39
4.2.4	Nesezdané soužití jako trend dnešní doby.....	41
4.2.5	Názor na manželství.....	43
4.2.6	Výhody a nevýhody manželství.....	44
4.2.7	Motivy uzavřít manželství.....	46
4.2.8	Budoucnost vztahu.....	48
4.3	Dílčí závěr.....	49
5	Závěr.....	51
6	Literatura.....	53
7	Přílohy.....	56

Seznam grafů

Graf 1: Počty uzavíraných sňatků v ČR 1950-201128

Graf 2: Rozvodovost v ČR 1950-201330

Seznam tabulek

Tabulka 1: Sňatečnost svobodných 1992-201229

Tabulka 2: Důvody poklesu sňatečnosti lidí v ČR ve věku 25-35 let (v %).....31

Tabulka 3: Názor mužů a žen na uspořádání života ve věku 20-35 let (v %)32

Tabulka 4: Respondenti34

1 Úvod

Instituce manželství plní řadu významných funkcí a je chápána jako posvátný pakt mezi mužem a ženou na základě svobodné vůle a veřejného prohlášení. S růstem individualismu roste i krize rodiny a jeho odezva je patrná v proměně manželského svazku. Dnes tuto instituci ovlivňují moderní společnosti ve vyspělých západních zemích a mají vliv především na mladé páry. U nás se tak stalo v 90. letech 20. století s nástupem nového politického režimu.

Co zapříčinilo změnu pohledu dnešní mladé generace na institut manželství a jaké faktory k tomu napomohly? Stojí snad za poklesem hodnoty manželství dnešní ekonomická nejistota nebo změna přesvědčení, že je stabilní a dlouhodobý? Podle současných statistik stále více mladých lidí odkládá sňatek a tradiční manželství je na ústupu. Mladé páry volí nesezdané soužití, které se dnes stává fenoménem a stále se o něm ve společnosti debatuje. Právě tento typ nesezdaného soužití muže a ženy je u mladé populace upřednostňován. Nesezdané soužití lze chápat jako jakýsi předstupeň před uzavřením manželství, který má jisté přednosti u mladých lidí, ale nese také svá rizika jako manželství.

Téma jsem zvolila z důvodu, že sama nežiji jak v nesezdaném soužití, tak v manželském svazku a jednou se naskytne otázka, zda dáme s partnerem přednost nejdříve životu na tzv. „psí knížku“. Zajímalo mě, co vede většinu párů k upřednostňování toho soužití, jak si představují společnou budoucnost a jaký mají vztah k manželství. Dalším důvodem je můj kladný vztah k instituci, protože si v budoucnosti přeji slyšet svatební zvony. Práci jsem rozdělila na teoretickou a praktickou část. V teoretické části se zaměřuji hlavně na charakteristiku manželství a nesezdaného soužití, ale i na motivy vedoucí k jejich volbě. Dále zde nechávám prostor pro definici rodiny a statistiky týkající se sňatečnosti v naší republice.

Praktickou část práce jsem věnovala mladým párům žijícím ve společném soužití bez uzavření manželství. Mým cílem bylo zjistit, z jakých důvodů tato mladá generace zvolila tento typ soužití před tradičním manželstvím a jak na tuto instituci pohlížejí.

2 Literární rešerše

Tématem nesezdaného soužití a manželství se zabývá mnoho publikací. Kniha seznamující čtenáře o změnách chování obyvatelstva České republiky po roce 1989, s názory mladých lidí na manželství a rodičovství, se nazývá *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství* (Fialová, 2000). Dotýká se témat rozvodu, nesezdaného soužití, narození dítěte, antikoncepce nebo nechtěného těhotenství.

Dalším zdrojem zabývajícím se poklesem sňatečnosti je článek *K nízké sňatečnosti v České republice* (Rabušic a Hašková, 2008). Zde jsou analyzovány důvody, které vedou mladé lidi častěji žít v nesezdaném soužití a odkládat manželství do stále vyššího věku.

Informace o faktorech ovlivňující volbu nesezdaného soužití před vstupem do manželství a naopak, přináší publikace *Manželství, nesezdané soužití a partnerský vztah* (Hamplová, 2002).

Současnou rodinu a hlavně rozdíl a vývoj změn od tradiční rodiny k postmoderní rodině popisuje kniha *Sociologie současné rodiny* (Singly, 1999). Autor zde objasňuje znaky, jež současnou rodinu ovlivňují.

O proměnách hodnotových orientací mladé české generace se píše v knize *Kde ty všechny děti jsou?* (Rabušic, 2001). Tyto proměny slouží autorovi jako základní schéma při hledání odpovědi na otázku, kde ty děti jsou.

Přehled o vývoji teoretického uvažování o rodině od počátku v 19. století nebo o transformaci rodiny v době individualizace, sociologických teoriích intimity a párových vztahů pojednává kniha *Rodina a společnost* (Možný, 2008). Podobným tématem se zabývá i publikace od stejného autora s názvem *Sociologie rodiny* (Možný, 2002), která přináší přehled o vývoji teorií rodiny, problematice manželství, párového soužití a rodiny.

V bakalářské práci jsem použila také internetové zdroje. Například anglický článek *Marriage as a public Issue* (Nock, 2005), který pojednává o možných důvodech, kvůli kterým přestalo hrát manželství důležitou roli ve společnosti.

3 Teoretická část

V prvních dvou kapitolách teoretické části se věnuji rodině a manželství. Zaměřuji se nejen na popis těchto pojmů, ale hlavně na změny, které ovlivnily i hodnotu jejich výrazu. V další kapitole se zabývám pojmem nesezdaného soužití, jeho rozdělením podle odborné literatury, vlivy ovlivňující výběr partnera a motivy pro volbu tohoto soužití. V poslední části čtenáře seznamuji s důvody poklesu svateb v České republice, které vedou k nesezdanému svazku. Poslední kapitolu jsem rozšířila o grafy a tabulky poklesu sňatečnosti.

3.1 Rodina

Rodina je považována za jednu z hlavních a nejdůležitějších sociálních institucí společnosti. Je to forma soužití osob, které jsou spojené příbuzenstvím. Rodina je považovaná za přirozenou jednotku ve společnosti, která je chráněna a její složení zahrnují především rodiče a děti.

I přes mnoho názorů a prognóz o snižování jednoty dnešní české rodiny, o větší křehkosti manželských vztahů a zvyšování rozvodů, zůstává rodina stále podstatnou institucí socializace jedince (Možný, 2008).

3.1.1 Vznik a funkce rodiny

Vznik rodiny představuje muže a ženu v manželském svazku, i když pro někoho znamená pojem rodina až narození dítěte. Dříve rozhodnutí o svatbě plánovala rodina, nikoli někdo z páru. Rodina posuzovala příchod nového člena do rodiny z různých hledisek. Až křesťanství vneslo do života myšlenku, že by mezi manželi měla být láska, která je jednou z nejcitovanějších částí bible: „*Ať se děje cokoliv, láska vydrží, láska věří, láska má naději, láska vytrvá. Láska nikdy nezanikne*“ (Otázky, 2014). Muž měl mít podle křesťanského učení hlavní pozici v rodině, ctít a milovat svou manželku. Žena zas měla plnit si své povinnosti manželky a matky. Od 19. století docházelo ke změně a do volby partnera začala postupně vstupovat i přitažlivost, která si získávala stále větší váhu. V druhé polovině 19. století je rodina spíše než přirozenou jednotkou institucí, která vznikla dějinným vývojem. (Možný, 2008).

V důsledku proměn společnosti se během několika posledních let pozice a představa instituce rodiny změnila. Rodina se však stále považuje za závazek. Dodnes

existují dohady, zda nevznikly vztahy z krátkodobého citového okouzlení díky možnosti tento svazek zrušit. Takové manželství se po krátké době rozpadalo a zvyšovalo rozvodovost, která je dodnes vysoká. Na druhou stranu rozvedení lidé do dalšího svazku vstupovali s větší odpovědností. Žít „na psí knížku“ by našim prarodičům přišlo nepřijatelné, ale nám tento styl soužití připadá naprosto běžný. Vývoj v Evropě, pád komunismu, feministická hnutí a další aktivity k tomu stavu jen přispěly (Možný, 2008).

Úkolem rodiny je uspokojování potřeb a přání jejích členů. I když došlo k oslabení postavení rodiny, nadále jí jsou připisovány její základní funkce, které by měla rodina dodržovat, aby docházelo ke zmíněnému uspokojování potřeb, a které zajistí život jedince ve společnosti.

Rodina dříve zajišťovala funkce sociální, ekonomické a hospodářské, které plnily vše potřebné. Socioekonomický vývoj ale vedl ke většímu rozdělení funkce a ke specializaci rodiny. Zbavení jejích prvotních funkcí však umožnilo pokles zachovávat první založenou rodinu, což vede k častému rozpadu manželství. Častější volbou k zakládání nových manželství se tak stávají nesezdaná soužití. Mezi současné a základní funkce rodiny patří podle odborné literatury funkce biologicko-reprodukční k uspokojení biologických a sexuálních potřeb. Dále sociálně-ekonomická, jejíž podstatou je začlenění rodinných příslušníků do výrobní či nevýrobní oblasti a také slouží k hmotnému zabezpečení rodiny. Mezi poslední patří funkce ochranná (pečovatelská), emocionální, socializačně-výchovná a funkce rekreace, relaxace a zábavy. Toto poslání rodiny lze chápat jako úkoly, které má rodina plnit vůči sobě navzájem, ke svým příslušníkům a společnosti (Matoušek, 1997).

Současná rodina se ocitá v částečně rozporné pozici ohledně těchto funkcí. Rodina je plní pouze do určité míry, kvůli zvyšujícím se nárokům ze strany společnosti. Současně je tu potřeba funkční rodiny v této náročné době, protože představuje pro člověka jistotu a úkryt. Tyto funkce rodiny zaznamenaly změny, ale stále se považuje za nezastupitelnou instituci pro dítě i dospělého jedince. Rodina má v první řadě za úkol utvářet osobnost dětí a upevnit ji u dospělých (Matoušek, 1997).

3.1.2 Současná rodina podle Émila Durkheima

„Podle Émila Durkheima se rodina vyčleňovala jako soukromý prostor, kde rodina chtěla být více spolu, s určitou intimitou a s větší citlivostí na kvalitu vzájemných vztahů“ (Singly, 1999). Tvrzení, že nukleární rodina složená z muže, ženy a dětí žijící

ve společném bydlení neznamená, že tato rodina vykonávala vždy stejné funkce. Nukleární rodiny už nejsou totéž jako tzv. prosté domácnosti v 17. století. K současné rodině se spíše hodí pojmenování vztahová rodina, která zachovává základní charakteristiku rodiny (Singly, 1999).

Současná rodina je věcí soukromou, ale současně je čím dál tím víc veřejnou záležitostí. Rozvoj směřující k zaměření na jednotlivce, k samostatnosti rodiny ve vztahu k rozsáhlejšímu příbuzenstvu a ke společnosti, byl doprovázen větší závislostí na státu. Stát začal více kontrolovat soukromí život, který zajišťuje jisté předpoklady pro jeho fungování a moderní rodina se tak dostává pod jeho dohled. (Singly, 1999).

Myšlenky Émila Durkheima jsou spojeny se zmenšením či zúžením rodiny. Centrální zóna současné moderní rodiny se skládá z manžela, ženy a dětí. Ta je obklopena vedlejší zónou, kam patří předkové a potomci. Nukleární rodina ale není v západní společnosti typická jen pro současnost. Durkheim podléhá jistému evolucionismu, který byl dříve populární. Zúžení rodiny můžeme také chápat jako zmenšení velikosti nukleární rodiny, které se vyznačuje omezením počtu narozených dětí. Dále snížení porodnosti přistěhovalců v Evropě, kteří se pro úspěch svého dítěte ve společnosti stěhují. Druhá myšlenka postupného zúžení rodiny podle Durkheima zní, že forma rodiny závisí na základních podmínkách historického vývoje. Rodina se musí nutně zmenšit v souvislosti na tom, jak se rozšiřuje společnost. Tím, jak se sociální prostředí postupně rozrůstá, vyskytuje se tu více místa individuálním odlišnostem (Singly, 1999).

V současné rodině mají členové větší individualitu, než je tak u tradiční rodiny. Vzájemné pouto je u manželského páru velmi silné, ale budoucnost nevede tímto směrem, protože manželství je pro některé až moc nestálé. I když děti do dosažení plnoletosti opouštějí své rodiče a snaží si zařídit svůj život bez vazby na dědictví, neznamená to, že vztahy mezi rodiči a dětmi ustupují do popředí.

3.1.3 Význam proměn rodiny od 20. století

Od 60. let je žena v domácnosti kritizována hlavně ženským sociálním hnutím, zvaným feminismem. Stabilita či stálost manželství se snižuje, byl umožněn rozvod vzájemnou dohodou a rozvíjí se nesezdané soužití. Na stabilitu svazku má také vliv velký pokles počtu dětí na jednu ženu a počty narozených budou patrně klesat dále, pokud nedojde ke změně. Šťastná rodina není dnes tak atraktivním ideálem a v posledních desetiletích prošla zajímavým vývojem. Období po invazi v roce 1968 v České republice

bylo z pohledu rodinného chování ve znamení vysoké porodnosti zvaným baby boom. Rodina byla ve společnosti chápána jako místo seberealizace, vzhledem k politicko-ekonomickým poměrům (Singly, 1999).

V dnešní době se objevuje krize v rodině podnikatele, který se většinu času věnuje své firmě než rodině. Většinou se snaží vynahradit svou nepřítomnost v rodině finančními obnosy. Opakem úspěšných mužů jsou jejich stejně nebo více úspěšné partnerky, které svojí pozicí a příjmy předstihnou manžela. Pak zde máme situaci, kdy jsou oba manželé úspěšní v práci, a hlavní otázkou je, kdo se bude starat o domácnost a děti. Dnešní rodiny kladou větší důraz na vzdělávání a vzdělání jejich dětí. Bylo zjištěno, že v českých rodinách je nejčastější formou výchovy odměna v rodině v podobě dárků a peněz, pochvala a výprask, jako forma trestu. Výchovu v české rodině můžeme tedy stále pokládat za autoritářskou, i když rodičům dnes většinou nevadí, že jejich děti spolu žijí jak sexuálně, tak ve společné domácnosti bez sňatku. To platí hlavně v anonymních městech, na vesnici to tak běžné není (Matoušek, 1997).

Zrovnoprávnění žen mělo v 60. letech velký vliv na nahlížení tradičního pojetí rodiny. Dívky se začaly více zabírat svojí kariérou a zakládání rodiny stále odkládaly. Nedá se říct, zda tento jev po roce 1989 souvisel se změnou v myšlení a chování lidí, nebo jde o změnu demografické povahy. Stejně jako v západoevropských zemích se zvýšil věk vstupu do prvního manželství a narození prvního dítěte se odsuvalo. Změnily se životní podmínky obyvatelstva, které jistě souvisí s novými možnostmi, které se po revoluci objevily. Mladí lidé se zaměřili na své vzdělání, začali podnikat, cestovat a tím získali příležitosti pro realizaci svých snů. Změny probíhající desítky let v západní Evropě se u nás uskutečnily během několika let a odrazily se výrazně v postoji obyvatelstva (Fialová, 2000).

Velkou část funkcí rodiny převzaly jiné sociální instituce, legalizace partnerského soužití není předpokladem rodinného života a vzrůstá počet párů žijících spolu bez uzavření svazku a také posun věku uzavírání manželství. S tím souvisí i nárůst dětí rozených mimo manželství. Struktura rodiny značí změnu, klesá počet dětí v rodině a minimalizuje se vícegenerační soužití, s rozvojem antikoncepce a plánovaného rodičovství se snižuje počet nechtěných otěhotnění. Prodlužuje se struktura rodinného cyklu, kdy lidé zakládají rodiny v pozdějším věku, děti se rodí do nesezdaného soužití nebo pozdějšího manželství a i doba, kdy společně žijí rodiče se svými dětmi ve společné

domácnosti (Singly, 1999).

Současnou českou rodinu tedy ovlivnilo hlavně snížení porodnosti, zvyšující se věk při vstupu do manželství, stále vyšší počet rozvodů, počet dětí počatých mimo svazek, snaha omezit počet dětí na jednu rodinu a s rozvojem antikoncepce také zabránění nechtěných těhotenství.

3.2 Manželství

V průběhu let prošlo manželství obrovským vývojem a jeho proměny souvisí s historickým obdobím dané země. Dnes má manželský svazek jinou podobu, než ve starém Říme a proto nemá manželství přesně vymezenou definici. Hlavním úkolem manželství v křesťanské tradici byla reprodukce další generace. Bylo na něho nahlíženo jako na nezrušitelný svazek, ale nezrušitelnost manželství trvale ukončilo uzákonění rozvodu. Manželství není jen významnou společenskou institucí, ale je v první řadě právním vztahem (Hrušková a kol. 1993).

V právním řádu je manželství vysvětleno jako dlouhodobé a trvalé soužití muže a ženy, které může být uzavřeno na základě vlastního uvážení a svobodného rozhodnutí obou partnerů či snoubenců. Cílem manželství je hlavně podpora a pomoc při výchově jejich dětí (Králičková, 2000). Další definice podle sociologického slovníku zní, že manželství je „*sociálně sankcionovaným institucionalizovaným sexuálníím vztahem dvou nebo více jedinců zpravidla opačného pohlaví, obvykle s úmyslem založit rodinu (mít děti), resp. trvalým vztahem, v němž je muži a ženě dovoleno mít děti, aniž by ztratili své místo ve společnosti*“ (Geist, 1992). Manželský svazek nezaručuje větší souznění a intenzivnější lásku, může ale být určitou pojistkou unáhleného konce vztahu (Šmolka, 2005).

3.2.1 Historie manželství v Evropě

Do změn, které se začaly objevovat v manželství hlavně za Josefa II., se vycházelo z křesťanského pojetí. Od 4. lateránského koncilu ve 12. století bylo manželství pokládáno za svátost. Manželství bylo závazkem mezi lidmi a Bohem a znamenalo nerozlučitelnost: „*Co Bůh spojil, člověk nerozlučuj*“ (Otázky, 2014). Upřednostňovanou formou sňatku zmiňovaného století byl sňatek církevní a veřejný. Mezi zábrany sňatku patřil blízký příbuzenský vztah, sňatek s někým jiným, nedostatek věku nebo impotence. Pro další překážky mohla být použita papežská výjimka dispens, kterou bylo možné získat například při svatbách věřícího s nevěřícím či při zrušení sňatku. Oddávajícím

byl evidentně kněz a zrušit bylo možné pouze ten sňatek, kde nedošlo k naplnění manželství – nebyly splněny kroky pro zplození potomka. Vedle veřejných sňatků docházelo i k tajným či soukromým sňatkům bez kněze, které vznikaly prohlášením snoubenců o vzájemném zaslíbení. O těchto sňatcích rozhodovaly církevní soudy, a pokud se uznaly, následoval příkaz k veřejnému sňatku. Tyto sňatky byly trvale zakázány až koncilem v 16. století (Dějiny manželství, 2012).

Nové pojetí manželství přinesla v 15. století reformace, která zamítala učení o svátosti. Manželství začalo být spíše pokládáno za tělesné a společenské spojení manželů a byla stanovena rozlučitelnost a možnost uzavření dalšího sňatku. S institucionalizací reformovaných církví došlo ke vzniku dalších otázek ohledně manželského práva. Vedle katolických soudů rozhodovaly v otázkách svých věřících i konzistoře – poradní sbor biskupa nebo papeže. S reformací dochází ke vzniku dalších otázek manželského práva. Svoji úpravu manželství měli i jedinci jiného, než křesťanského vyznání, obzvláště židé (Vojáček, 2008).

Toleranční patent z roku 1781 povolil mimo činnost evangelickým církvím a připouštěl sňatky katolíků s evangelíky. Po vydání manželského patentu Josefa II. v roce 1783, bylo rozhodování o sňatcích přeneseno na soudy a zrušila se také církevní jurisdikce z 10. století. Současné civilní manželství je instituce, která je mladá i u nás. Až legislativa rakouského mocnářství v roce 1890 u nás zavedla nezbytný zákon. Do té doby se manželství pokládalo za svaté a mohlo se uzavřít pouze před Bohem. To vše přineslo větší prostor volbě ke sňatkům z lásky (Vojáček, 2008). Při svatebním obřadu si ženich a nevěsta říkají vzájemný slib, který zní: „*Já, N. odevzdávám se tobě, N. a přijímám tě za manželku/manžela. Slibuji, že ti zachovám lásku, úctu a věrnost, že tě nikdy neopustím a že s tebou ponesu všechno dobré i zlé až do smrti. K tomu ať mi pomáhá Bůh. Amen*“ (Svátost manželství, 2008).

V 19. století byl vydán všeobecný zákoník občanský, a tak se rozhodnutí o věcech manželských přenesly na státní úřady. Před ním bylo uzavírání manželství pouze církevní záležitostí, ale od kanonického pojetí se zákoník velmi nelišil a respektuje nerozlučitelnost katolického sňatku. Jako důsledek sjednocení historických zemí a ústupek katolické církvi, byl zaveden i sňatek civilní. Lidé se mohli rozhodnout, zda zvolí sňatek před státním orgánem nebo v kostele. Církevní sňatek, který se uskutečňuje před osobou pověřenou církví, má v současné době stejné právní následky jako sňatek civilní. U církevního sňatku

je na manželství kladen větší důraz, protože svazek spojený církví lze provést jen jednou za život. Dnes volí většina lidí v České republice civilní sňatek, který vychází „ze zásady rozlučitelnosti manželství a umožňuje za určitých podmínek stanovených zákonem zrušení manželství rozvodem“. V současnosti postupně dochází k omezování církevního vlivu a počet lidí, kteří upřednostňují život v manželství, poklesl (Mňuková, 2011).

3.2.2 Formy manželství

Mezi nejstarší skupinovou formou manželství patří polygamní manželství spojené s exogamií. Polygamie se překládá jako mnohomanželství a znamená soužití muže a ženy s více osobami opačného pohlaví. Dělí se na polyandrii - soužití jedné ženy a několika mužů, a polygynii - soužití jednoho muže s několika ženami. V době kmenového zřízení, kdy muži a ženy spolu žily uvnitř společné skupiny, sňatky s lidmi jiných skupin nebyly běžné. Exogamní manželství, kde si muži a ženy nemohou vybírat své partnery a mají styk mezi nejbližšími příbuznými, se vyskytuje hlavně u zastaralých společností (Sobotková, 2001).

Monogamie vedla ke vzniku první formy rodiny, nukleární rodiny. Monogamii lze chápat jako manželství jednoho muže a ženy. V současnosti je nejrozšířenější společenskou jednotkou, která se skládá z otce, matky a dětí. Tento termín ale nemůžeme spojovat se sňatkem, jde pouze o soužití muže s ženou, nikoli o manželství. V současnosti je mnoho rodin, které žijí v monogamní domácnosti a nejsou manželé (Sobotková, 2001).

Zvláštním formou vztahu dvou lidí je registrované partnerství, které neplní funkci párového manželství. Jde vztah dvou lidí stejného pohlaví schváleným zákonem. Partnerství není překážkou v rodičovské zodpovědnosti a partner má povinnost zabezpečit vývoj dítěte, jehož je rodičem, při použití výchovných prostředků (Sobotková, 2001).

Jiným soužitím je nesezdané soužití, které je chápáno jako předmanželské soužití, nebo jinak řečeno – manželství na zkoušku. Pořízení dítěte je pak většinou hlavní příčinou ke vstupu do manželství. Páry tedy žijí v tomto nesezdaném svazku, jejich plánem je založit rodinu a pro vstup do manželství se rozhodují až kvůli zaopatření dítěte. Sňatek je čistou formalitou a její důvod není původní dedukcí vztahů nebo žádostí páru po jeho legitimizaci, ale především početí dítěte (Sobotková, 2001).

3.2.3 Pojetí dnešního manželství

Pro začátek je třeba vymezit, jak manželství chápe katolická církev, protože řada lidí na manželství nahlíží ve smyslu – oni mají svatbu v kostele a my ji tam chceme taky. Důležité ale je, že je to křesťanský svazek, který je před Bohem a v církvi. V katolické církvi se předpokládá, že manželství uzavírají dva pokřtění lidé, pokud zde není výjimka, že si chce např. pokřtěný katolík vzít pokřtěnou evangeličku. Pak je potřeba souhlasu biskupa a to samé platí pro případ, kdy jeden je katolík a druhý není. V obou případech je ale jedna podmínka, že před uzavřením sňatku musí katolická strana podepsat prohlášení: *"Ve svém zamýšleném manželství budu bránit ztrátě katolické víry a podle svých možností udělám vše proto, aby děti z tohoto manželství zrozené, byly katolicky pokřtěny a vychovávány."* Nekatolická strana podepisuje: *"Beru na vědomí závazek svého partnera, který vyplývá z jeho svědomí"* (Příprava na manželství, 2014). Tato podmínka má dnes lehčí formu, než znaly starší generace. Je důležité, aby lidé vstupující do manželství věděli, na čem jsou a nesnažili se jeden druhého převychovat (Příprava na manželství, 2014).

Dále je důležité, v čem manželství spočívá. Podle církve je to neodvolatelný souhlas a nerozlučitelnost sňatku je na něm založena. Člověk je schopen dát se úplně jen jednou druhému člověku a taky toho druhého jen jednou úplně přijmout. Co se týče pohledu církve na sexualitu, tak je dost odlišný od pohledu většinové společnosti. V historii se vyskytovaly názory, že pohlavní styk je mravně přípustný jen za účelem zplození potomka. Na styk mezi lidmi církev nahlíží jinak než jen na rozmnožovací akt, slast nebo projev vzájemné důvěry ve vztahu. Je to jakási komunikace, která vyjadřuje totéž, co manželský slib (Příprava na manželství, 2014).

S růstem individuality jedince roste i krize v rodině a důsledkem je viditelná proměna manželského svazku ze svátosti ve společnou smlouvu mezi dvěma lidmi. Pojem „v dobrém i ve zlém, dokud nás smrt nerozdělí“ se dnes vytrácí kvůli snaze lidí seberealizovat se. Od manželství lidé často očekávají stabilitu a také autonomii, které jsou těžké dodržet. Z manželství se tak dá lehce vystoupit, a proto se zvyšuje rozvodovost a objevuje se nesezdané soužití (Smékal a Macek, 2002).

Lásce a blízkým citovým vztahům se dostává stále větší významnosti. V současné době manželství vzniká svobodným rozhodnutím, ale může tu být i situace, kdy se uzavře sňatek kvůli neplánovanému otěhotnění. Na začátku vztahu bývají páry zamilované a idealizují si partnera, ale po nějakém čase se zamilovanost vytrácí a páry si začnou

uvědomovat charakteristické vlastnosti svého partnera (Vágnerová, 2000).

Zhruba jedna třetina párů, která vstoupila do manželství v 80. letech, se rozvedla nebo se rozvádí. Podle studií se největší rozvodovost vyskytuje po čtyřech letech manželství, ale v této době by se měly připočítávat roky předmanželského soužití. Pevnost manželství klesla, ale většina sezdaných partnerů jsou stále stabilní (Singly, 1999).

Pokles hodnoty manželství je důsledkem změny důležitosti a přesvědčení, že je stálý a dlouho trvající. Nesezdané páry si nemyslí, že manželství je důkazem skutečné lásky. Svobodné a vzdělané ženy nemají potřebu navazovat manželská pouta. Podle analýzy dělby domácích prací jsou rozchody častější, pokud ženy odmítají některá řešení či dohody s mužem. Ideál autonomie u partnerů není nejjednodušší a nespokojenost vedoucí k rozvodu může mít dva důsledky. První důsledek spočívá v tom, že víra v postmoderní manželství je až moc silná a zakazuje přijmout kompromis. Tím druhým je, že jeden z páru nedokáže zvládnout potřebné kompromisy, protože rozpory u partnerů jsou příliš velké (Singly, 1999).

3.2.4 Motivy pro volbu manželství

Tato forma soužití muže a ženy je stále v dnešní společnosti upřednostňována, neboť jí i stále zůstávají jisté přednosti i přes změny, které po různých stránkách instituci manželství oslabily.

Manželství se v mnoha případech od nesezdaného soužití příliš neodlišuje. Výhodou instituce manželství je v tom, že partneři se musí co nejdříve shodnout na hlediskách jejich společného soužití a řešit otázky bydlení, domácnosti, financí a dětí. Manželé mají díky uzavřenému sňatku i k řešení zmíněných otázek značně lepší rozběh než partneři žijící v nesezdaném svazku (Šmolka, 2004).

Finanční jistoty a manželské majetkové vztahy jsou výhodou uzavření manželství oproti nesezdanému soužití. Je známo, že ženy mají obvykle nižší pracovní příjmy než muži a jsou na svých partnerech závislé, když se starají o své děti. Manželství je pro lidi určitou jistotou a odchod od partnera či partnerky se v manželství může zdát mnohem komplikovanější. Poskytování bydlení či zázemí je běžným zmiňovaným aspektem spolu se zajištěním citových vazeb (Fialová, 2000).

Lidé častěji spojují s manželstvím rodičovství. Rozhodnutí mít dítě je velmi obvyklým podnětem způsobujícím rozhodnutí v přechodu z nesezdaného soužití do manželství (Hamplová, 2003).

Respondenti z výzkumu Hamplové na otázku, co je vede k uzavření manželství, přikládali důležitost lásky a touze po sociálním zázemí. Zde spatřujeme hlavně ekonomický motiv. Dále pro uzavření sňatku vidí důležitost v tom, aby se jejich dítě narodilo v manželském svazku. Větší důraz na ekonomické důvody kladou ženy, kterým manželství poskytuje záruku, že získají příspěvek na dítě a pro muže bude složitější opustit rodinu díky právní záruce. Odejde-li manžel, mají pak nárok na výživné (Hamplová, 2002).

Jako méně důležité aspekty pro uzavření sňatku respondenti označili tlak společnosti a rodiny. Ve skutečnosti ale mohou být tyto tlaky silnější. Existují zde podmínky k uzavření manželství a to ekonomická podmínka, kterou se myslí samostatnost, výdělečnost, příjem a bydlení. Dále podpora ze strany rodiny i státu, provedení formálních náležitostí jakým je například dovršení plnoletosti a silný partnerský vztah. Posledním aspektem je rodičovství, kde by se podle dvou třetin lidí měly děti rodit do manželství. Manželství je materiální jistotou a lidé v ní vidí výhodu v právních a majetkových zárukách (Hamplová, 2002).

3.3 Nesezdané soužití

Ve společnosti se setkáváme s různými definicemi pojmu nesezdaného soužití. Velmi často se vymezuje jako společné soužití, manželství na zkoušku, kohabitace nebo život na hromádce. Pojem kohabitace neboli nesezdané soužití přichází během 2. poloviny 20. století. „*Za nesezdané soužití považujeme takovou situaci, kdy mladý pár žije a bydlí ve společné domácnosti a zpravidla taky společně hospodaří, aniž by vstoupil do manželství*“ (Fialová, 2000). Kohabitace má hned několik dalších definicí, mezi které můžeme zařadit soužití dvou lidí opačného pohlaví bez manželského svazku, ve kterém oba páry sdílejí byt bez uzavření manželství (Fialová, 2000).

3.3.1 Kohabitace po roce 1989

Otevření společnosti, ekonomiky a změna politického režimu na počátku 90. let nabídla možnost cestovat, podnikat a dosáhnout vyššího vzdělání. Stejně jako lidé ve vyspělejších zemích i lidé v České republice začali odkládat manželství, rodičovství a věk rodiček a sňatků se zvyšoval. Ženy se vdávaly ve věku 20 let a muži se ženili kolem 23 let. Dnes vstupují do manželství lidé ve vyšším věku a počet dětí narozených mimo manželství stále stoupá. Uzavření manželství do 25 let se po změně politického režimu snížilo skoro o polovinu a sňatky náctiletých téměř zmizely (Možný, 2002).

Každý desátý svobodný upřednostňuje manželství před nesezdaným soužitím. I když mladí lidé pokládají manželství za nejlepší formu rodiny, přibývá dále nesezdaných párů. Tradiční názor, kdy žena otěhotní a následuje sňatek, už není tak silný. Polovina dětí před počátkem 90. let se rodila mladým rodičům do osmi měsíců po sňatku, kvůli nedostupné antikoncepci. Na počátku 80. let už spolu bydlela přibližně rok třetina snoubenců a nesezdané soužití bylo chápáno jako manželství na zkoušku. Sňatek byl vyšší a delší u těch lidí, co měli nižší společenské postavení (Možný, 2002).

Charakter nesezdaného soužití se po revoluci začal měnit a potřeba mít dítě v manželském svazku slábne. Podíl nevěst klesl od té doby o víc jak 20 %. Podle demoskopického šetření tři čtvrtiny obyvatel od 18 do 65 let jsou toho názoru, že lidé by spolu měli před sňatkem zkusit nejdříve bydlet. Naopak osm z deseti lidí do 30 let se domnívají, že páry žijící spolu nepotřebují plánovat svatbu (Hamplová, Rychtaříková a Pikálková 2003).

3.3.2 Rozdělení nesezdaného soužití

Podle typologie Iva Možného je nesezdané soužití vymezeno třemi vyhraněnými formami a formou přechodnou. Tato typologie je ze všech nejdůležitější.

Forma vyhraněná:

1. Faktické soužití: V této formě je charakteristická delší nebo kratší doba společného soužití. Až po určité době vede společné bydlení k zakládání rodiny a uzavření manželství. Faktické soužití, nazývané také předmanželským soužitím, je přikládáno převážně mladým lidem, kteří plánují sňatek nebo směřují k rozchodu.
2. Snoubenecké soužití: Zde se jedná hlavně o soužití osob středního a vyššího věku, osob rozvedených nebo ovdovělých, kteří mají společné trvalé bydliště. Tento způsob soužití je častěji cílem a nejedná se o přípravu na manželství.
3. Soužití svobodných mladých párů: V tomto soužití mají páry relativně stálý vztah. Patří sem nesezdané soužití svobodných, kteří neuzavírají sňatek, ale zakládají rodinu. Tato forma se považuje za plnohodnotnou alternativu k manželství, pokud soužití je dlouhodobé a s dětmi.

Forma přechodná:

1. Soužití rozvedených: Tato skupina, která se považuje za přechodnou formu nesezdaného svazku, se zařazuje do jedné ze tří skupin. Jde o soužití rozvedených lidí, kteří žijí v nesezdaném soužití s novým partnerem. V této skupině partneri často nemíní uzavírat další sňatek. Toto soužití může skončit uzavřením sňatku, ale také ukončením nebo navázáním dalšího vztahu (Možný, 1987).

Typologií nesezdaného soužití najdeme v odborné literatuře mnoho, např. Chaloupková, Hamplová nebo Rabušic. Hamplová například dělí kohabitaci na dvě jednoduché formy. Pár má buď v úmyslu uzavřít manželství, nebo ho uzavřít nechce (Hamplová, 2002). Nesezdané soužití má oproti manželství mnoho podob a může být dočasné nebo uspořádáním partnerského vztahu. Jeho podoba je v některých státech ale naprosto nepřijatelná.

3.3.3 Volba partnera

Důležité je zmínit, co lidé od svého životního partnera vyžadují. Volba vhodného partnera je prvním krokem pro vybudování uspokojivého, stálého a celoživotního vztahu. V období dospívání se otázka výběru partnera vedle práce a založení rodiny, stává jednou z hlavních otázek života. Při výběru partnera záleží na mnoha faktorech, kterým je například životní styl, vzdělání, osobní charakter partnera nebo jeho současná situace (Šmolka, 2005).

Již ze začátku jsme při výběru partnera ovlivněni sociálními a kulturními vlivy. Nejprve je to rodina, dále spolužáci ve škole, prostředí školy, města nebo zaměstnání. Jistý je vliv názoru společnosti na tradiční představy. Společná očekávání partnerů v manželství by měla být vyřešena co nejdříve, aby se vyhnulo riziku rozchodu. Týká se to hlavně názoru na děti, finance, způsob bydlení, provoz domácnosti atd. Nejvyšší hodnotou u životního partnera je jak pro muže a ženy dobrý vztah k dětem (Šmolka, 2005).

Nejvhodnější čas pro začátek vztahu se jeví v období dospělosti. Mladí lidé se připravují na uzavření manželství a později i na vznik rodiny. V tomto období si mladí lidé vytvářejí různé představy o životě, hledají svůj vzor a stanovují si cíle, kterých chtějí docílit. Za základní faktor, kdy člověk dozrává do dospělosti, se považuje zletilost, která se však nepovažuje za hlavní signál dospělosti. Dospělost se charakterizuje

dosažením určité věkové hranice. Zásadním znakem dospělého člověka je jeho samostatnost, zodpovědnost za své chování a ochota vést za své činy určitou zodpovědnost. Dále je s dospělostí spojená také svoboda rozhodování sám za sebe. Dospělý člověk má zodpovědnost nejen vůči sobě, ale také vůči společnosti (Vágnerová, 2000).

Ve srovnání s tradiční společností, kdy partnerské vztahy vznikaly také z ekonomických důvodů nebo domlouváním rodin, je dnes základním pojivem vztahu láska. Stále snižující se význam příbuzných si ukážeme ve třech etapách. V letech 1860-1920 lidé zahrnovali při plánování vlastní rodiny do představ i otce, matku či sourozence. Od roku 1920 do roku 1960 se pár začal distancovat od příbuzných a plánovali rodinu pouze spolu. Od roku 1960 se zmínky o rodině skoro nevyskytují a pozornost je více zaměřená na toho druhého, na partnera a jeho osobnost. Rodina a rodiče se tedy odebírají do ústraní. V době, kdy rodina dohlížela na sňatek, se ženy vdávaly podle pořadí narození. Dnes se nejmladší děti obětují pro rodinu méně a uzavírají sňatek dříve, než starší sourozenci (Singly, 1999).

Existuje zde názor, že lidé žijící v nesezdaném soužití přikládají partnerství a rodině nižší hodnotu než ti, kteří upřednostňují manželství. Rozdíly se zároveň najdou mezi lidmi, kteří dávají přednost nesezdanému soužití, ale i mezi těmi, kteří nesezdané soužití vnímají jako manželství na zkoušku (Singly, 1999).

Lidé při výběru partnera sledují jejich kulturní a společenskou hodnotu. Rodiče zasahují do budoucích svazků tím, že se pohybují v tom společenském prostoru, kde jejich děti mohou potkat eventuální partnery. V roce 1990 si 86 % mužů se středoškolským vzděláním bralo ženy se stejným vzděláním. Zbýlých 7 % si bralo ženy s vysokoškolským vzděláním a 5 % žen s dělnickou profesí (Singly, 1999).

Je známo, že velký počet uzavřených manželství končí rozvodem. Mnoho lidí má zkušenost s vlastním rozvodem nebo s rozvodem svých rodičů. To může být také příčinou toho, proč někteří lidé nechtějí vstoupit do manželství či dalšího manželství. Děti počítají se stálou přítomností a ochranou svých rodičů. Rozvod tuto jistotu vezme a zanechává pouze nedůvěru ve stabilitě lásky, které se pak projeví při vybírání jejich partnera. Při volbě partnera si lidé mezi sebou přirozeně vyměňují různé informace. Mezi posuzovaná hlediska toho druhého patří vzhled, komunikace, vlastnosti, chování, sympatie, životní hodnoty či představy. Partnera se může zajímat také o sociální status,

rodinnou linii, děti nebo zaměstnání. Člověk se snaží toho o protějšku zjistit mnohem více a podle toho zjišťuje, zda by se k sobě případně hodili. Zajímáme se však nejen o pozitivní vlastnosti toho druhého, ale i o jeho negativní stránky a nejistoty (Singly, 1999).

3.3.4 Motivy pro volbu nesezdaného soužití

Mezi nejčastějšími důvody nesezdaného soužití se řadí zkouška společného bydlení. Tento typ soužití může sloužit jako důležitý prostředek sociální doktríny, společného hospodaření a přípravy na soužití v páru. Může to pomoci mladým párům k zodpovědnějšímu výběru partnera pro založení rodiny a výhodou tohoto soužití je větší nezávaznost než u manželství. Rozchod by pak neměl být spojován s pocitem selhání a viny, jako je tomu u rozvodu. Dále tu máme potřebu volnosti a nezávislosti hlavně u žen, které chtějí rozvíjet svou kariéru, vlastnit byt nebo mít svobodu při volbě dítěte, i když partner nechce. Vzdělanější ženy požadují celkově větší rovnost v tomto svazku, jako například u rozdělení domácích prací. Lidé v nesezdaném soužití si nejspíš uvědomují menší jistotu ve vztahu, na rozdíl od manželství. Na druhou stranu tato nejistota může partnery pobízet k tomu, aby se k sobě chovali ohleduplněji a zodpovědněji (Rabušic 2001).

Je nutné zmínit, že jeden z páru může zůstat v tomto svazku, aby toho druhého neztratil, jinak by raději volil manželství. Ze zkušenosti starší a rozvedené páry vidí manželství příliš rizikové. Pro ty další se může manželství jevit jen jako formální a zbytečná záležitost. Sexuální život v životě hraje také potřebnou roli. Dříve byl spojen s uzavřením manželství, ale dnes nejsou požadovány ve společnosti takové závazky. Dle některých studií a analýz mladí lidé uzavírají sňatek s partnerem podle délky trvání vztahu. Pro uzavření sňatku je tedy mnohem důležitější, jak dlouho se partneři znají a jak dlouho trvá jejich vztah, než jestli spolu žijí v nesezdaném soužití (Chaloupková 2004).

3.3.5 Nesezdané soužití vs. manželství

Kohabitanace a manželství byly předmětem studií v 80. letech, kdy zájem směřoval k otázkám stability vztahu, dělení práce, spokojenosti a ekonomických aspektů.

Nesezdané soužití se může chápat jako takový předstupeň manželství. Jedním z důvodů toho soužití jsou ekonomické důvody, kdy jsou páry odkázány na své rodiny. Partneři v tomto soužití nemají tak silné postoje k rodinnému životu a potřebují cítit pocit

svobody. Rozdíl nacházíme ve společném hospodaření s penězi. Kvůli nižší normativní a právní institucionalizaci a větší nestálosti nesezdaných párů představuje společné hospodaření větší riziko než v manželství. Dále nesezdané páry mají vyšší vzdělanostní homogamii, zatímco manželské páry jsou si podobné z hlediska věku a náboženství (Chaloupková, 2004).

Dle studií je v nesezdaném soužití menší kvalita vztahu a výjimkou jsou ty páry, které takto žijí před plánovaným vstupem do manželství. S tímto soužitím je spojena nedůvěra. Podle výzkumu, který byl proveden v 60. letech ve Švédsku, někteří lidé považují sňatek za formu nejistoty, kdy si manželé nedůvěřují, že by spolu mohli dlouhodobě žít a tak uzavřou manželství (Hamplová, 2002).

Podle Hamplové je volba manželství bez žití v nesezdaném svazku zdůvodněna morálkou, zodpovědností a náboženskou vírou, která život předmanželské zkoušky nepřipouští. Nesezdané soužití si vybírají ráznější lidé, protože je tu zde možnost větší nezávislosti a snadnějšího rozchodu. Nesezdané soužití před vstupem do manželství volí lidé kvůli lepšímu poznání partnera a vyzkoušení pevnosti vztahu. Skutečnost od výzkumu se může lišit a lidé nemusejí najít partnera, se kterým se shodnou na životním stylu (Hamplová, 2002).

Mezi manželstvím a nesezdaným soužitím je jeden zásadní rozdíl. Jestliže zanikne manželství rozvodem, následuje podle vládního nařízení majetkové vyrovnání. U nesezdaného soužití žádná ustanovení nejsou. Co se týče financí, tak v kohabitaci je velká pravděpodobnost ve střídání domácích prací díky rovnostářskému postoji (Hamplová, 2002).

3.4 Sňatečnost v České republice

Patrnou součástí české demografické proměny od 90. let 20. století je změna ve sňatkovém chování obyvatelstva a také v tom, jak si lidé vybírají své partnery. Nízká sňatečnost v moderních společnostech vyvolává mnoho otázek. Po roce 1989 s nástupem nového ekonomického a politického režimu se původní hodnoty společnosti snížily k hodnotám, které se přibližují k vyspělejším zemím. Některá fakta prokazují, že manželství přestalo hrát hlavní roli při přechodu do dospělosti a v rodinném životě (Nock, 2005).

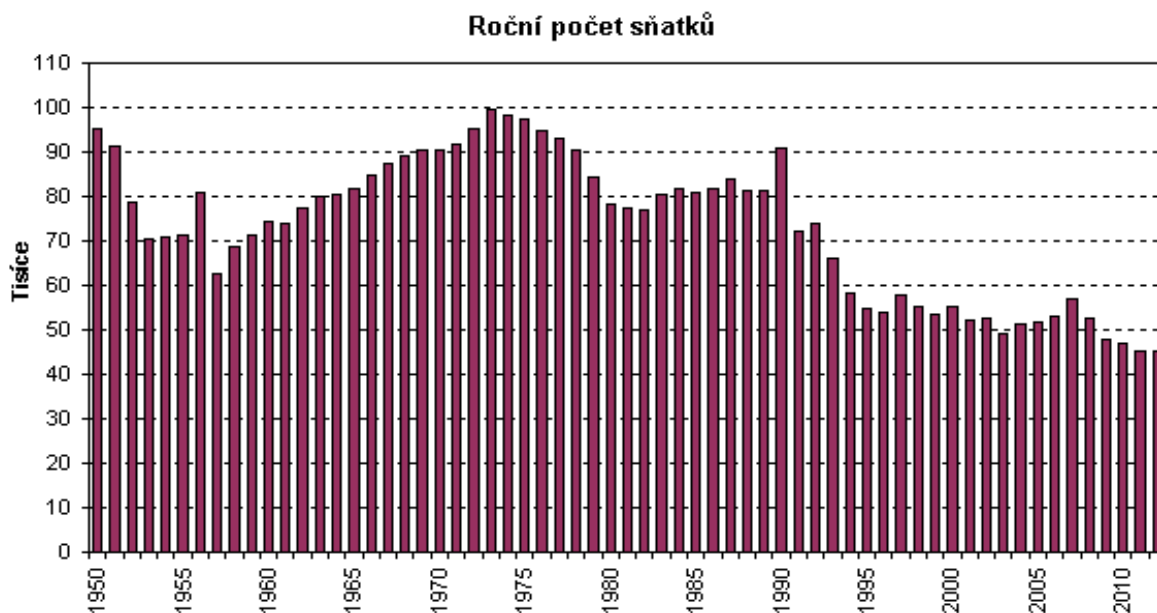
Do 70. let minulého století, než začal být akceptován předmanželský styk, manželství ovlivňovalo zahájení sexuálního života a bylo faktorem sociálního

i ekonomického rozšiřování. Demokracie ve společnosti, účast žen na trhu práce a rozvoj státu oslabila ekonomickou a sociální stránku uzavírání manželství. Lidé teď nečekají na uzavření manželství, aby měli sexuální život, a to vede k nesezdanému soužití. V současné době existuje mnoho možností, jak naplnit partnerský život, a proto není žádným překvapením, že manželství vzniklé sňatkem je na ústupu (Kiernan, 2002).

Mnoho českých prací zaujímá sociologické hledisko, protože na změny ve sňatečnosti je nutné pohlížet v sociální, ekonomické a kulturní souvislosti. Po revoluci se proměnilo uzavírání manželství a to mělo hned několik příčin v poklesu sňatečnosti. Po 2. světové válce, v tak zvaném období zlatého věku manželství, mělo manželství velký význam a v České republice bylo součástí života většiny mužů a žen. Snižovaly se sociální překážky ve společnosti, vyrovnávala se životní úroveň a to přispělo k většímu uzavírání sňatků lidem i nižšího věku. V 60. letech se ve východních zemích na rozdíl od severní a západní Evropy neodkládaly sňatky nebo početí. To vše bylo zapříčiněno sociálním režimem, kdy 96-97 % českých žen a 90-95 % mužů uzavřeli v průběhu života minimálně jednou sňatek v mladém věku (Vývoj, 2012).

V 1. polovině 90. let se situace v České republice v tomto ohledu výrazně změnila. Mohli jsme vidět velký pokles v počtu ročně uzavíraných sňatků (viz graf 1).

Graf 1: Počty uzavíraných sňatků v ČR 1950-2011

Zdroj: Sňatečnost, ČSÚ (<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/snatecnost>)

V roce 2003 se poprvé snížil roční počet sňatků pod 50 tisíc. Až v roce 2007 byl zaznamenán nárůst uzavřených manželství o 4,3 tisíc než v předchozím roce. V tomto roce bylo oddáno 57 157 lidí, což bylo nejvíce párů za posledních 10 let. V dalších letech se ale počet snižoval a jen v roce 2011 se uskutečnilo pouze 45 137 svateb (Sňatečnost, 2013).

3.4.1 Zvyšování poklesu sňatečnosti

Pokles uzavřených sňatků se připisuje snížené sňatečnosti mezi mladými lidmi. Lidé narození v 70. a 80. letech nevstupují do manželství s takovým úsilím, jako tomu bylo dříve. Dvě třetiny mužů a 90 % žen narozených v roce 1954 alespoň jednou uzavřeli manželství do věku 25 let, kdežto v roce 1974 bylo ženatých pouze jedna třetina mužů a vdaných žen bylo méně než 59 % (Pavlík a Kučera, 2001).

V roce 2012 byl podle údajů sňatečnosti věk uzavření sňatku u mužů 32,3 roku a u žen 29,6. Sňatek do 50 let by uzavřelo jen 53 % mužů a 60 % žen (viz tabulka 1).

Tabulka 1: Sňatečnost svobodných 1992-2012

	1992	2002	2008	2009	2010	2011	2012
Podíl svobodných mužů (%), věk:							
20	88,5	99,0	99,6	99,7	99,7	99,7	99,7
25	42,2	84,9	92,5	93,9	94,5	94,5	94,7
30	23,5	57,9	70,0	73,9	75,4	76,2	76,6
35	18,3	43,3	52,8	57,1	58,5	59,7	60,0
40	16,2	37,4	45,1	49,1	50,4	51,7	52,0
45	15,2	35,0	41,9	45,6	46,9	48,2	48,5
50	14,6	33,8	40,4	43,9	45,1	46,5	46,8
Prvosňatečnost mužů (%)	85,4	66,2	59,6	56,1	54,9	53,5	53,2
Průměrný věk mužů při 1. sňatku	24,8	29,7	31,4	32,0	32,2	32,2	32,3
Podíl svobodných žen (%), věk:							
20	63,9	95,6	97,9	98,4	98,6	98,8	98,8
25	24,6	69,4	80,9	84,0	85,4	86,0	86,6
30	13,9	42,7	53,4	57,5	59,2	60,8	60,7
35	10,6	33,3	41,2	44,8	46,3	47,1	47,3
40	9,4	29,8	36,8	40,2	41,3	42,0	42,3
45	8,9	28,3	34,8	38,4	39,5	40,0	40,3
50	8,5	27,6	33,9	37,3	38,4	39,0	39,4
Prvosňatečnost žen (%)	91,5	72,4	66,1	62,7	61,6	61,0	60,6
Průměrný věk žen při 1. sňatku	22,6	27,3	28,8	29,2	29,4	29,6	29,6

Zdroj: Vývoj 2012, <http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/p/4007-13>

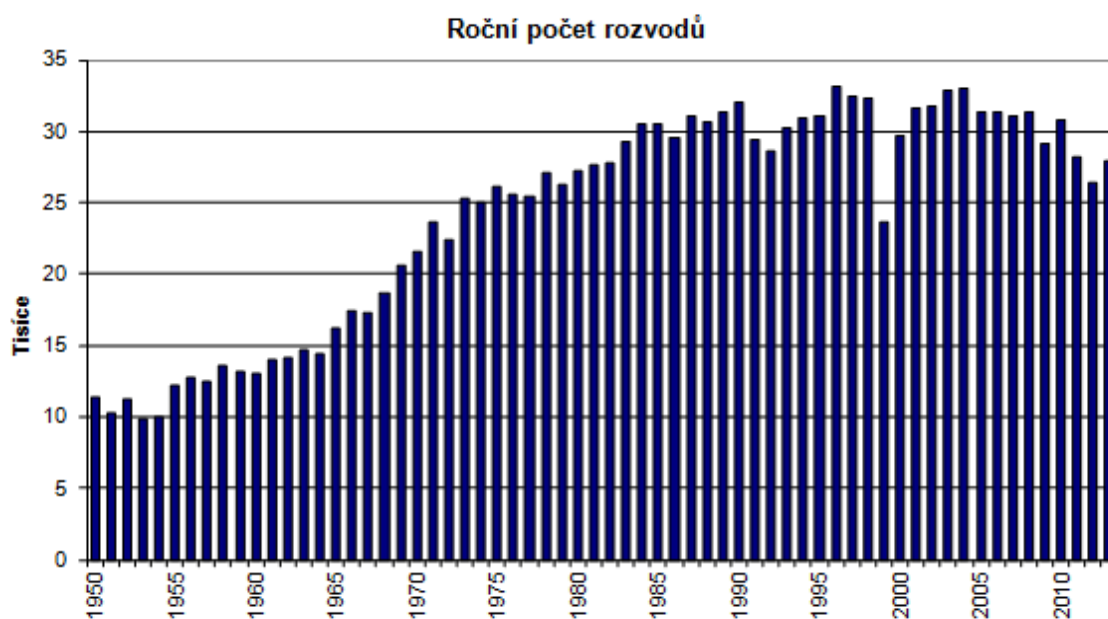
Za pokles mohou různé důvody, jako ekonomická nejistota, chudoba nebo nejistá pozice na trhu práce. K další hypotéze vedoucí k nízké české sňatečnosti je snižující se ochota mladých lidí mít děti. Lidé se základním vzděláním připisují pokles sňatečnosti ekonomickým bariérám, kdežto lidé s vyšším vzděláním zdůrazňují hodnotové změny a upřednostňují nesezdané soužití před vstupem do manželství (Fialová, 2000).

Podle Fialové míra sňatečnosti měla na začátku 20. století přímý vliv na míru plodnosti a stanovovala míru reprodukce v české společnosti. Manželství mělo v této době před rozšiřováním antikoncepce pro lidi vysokou hodnotu, určovalo postavení člověka a děti byly chápány jako součást manželství. Vysoký podíl velmi mladých těhotných nevěst v době socialismu poukazuje, že se v české společnosti prosazoval model, ve kterém k uzavření manželství vedlo ve větší míře těhotenství dívky. Mladí lidé neměli moc možností na individuální rozhodnutí, a tak manželství bylo jednou z možností, kde se taková rozhodnutí mohla uplatnit (Fialová, 2000).

3.4.2. Rozvodovost

Rozvod je v důsledku křesťanské tradice stále považován za negativní jev ve společnosti, ale i přesto se v posledních letech stal častějším řešením manželských krizí. V roce 2013 se rozvedlo celkem 27 895 lidí, což je o 1,5 tisíc lidí více než minulý rok (viz tab. 2). Od roku 2001 se rozvodovost pohybuje kolem 45 až 50 % (Rozvodovost, 2014).

Graf 2: Rozvodovost v ČR 1950-2013

Zdroj: Rozvodovost, ČSÚ (<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/rozvodovost>)

Z celkového počtu rozvedených manželství v roce 2013 bylo 51 % s nezletilými dětmi, ale tento podíl se postupně snižuje kvůli nízké plodnosti a vyšší rozvodovosti dlouhotrvajících manželství již s dospělými dětmi. *Výrazně nižší počet rozvodu v roce 1999 byl odrazem legislativních změn, kdy zákon č. 91/1998 Sb. Upravil podmínky rozvodu, zejména manželství s nezletilými dětmi*“. Až 90 % rozvodů je způsobeno rozdílností povah, názorů a zájmů manželů (Rozvodovost, 2014).

3.4.3 Odkládání sňatku a uspořádání soukromého života

Mezi nejméně podstatný důvod k poklesu sňatečnosti V publikaci Hany Haškové *K nízké sňatečnosti v České republice* více než dvě třetiny lidí (ve věku 25 až 35 let) zařadili, že mladí lidé neuzavírají manželství kvůli pohodlnému žití u rodičů. Dále odmítli výrok, že lidé odkládají sňatek kvůli dosažení většího vzdělání, přednosti v kariéře nebo že na sebe nechtějí vzít zodpovědnost. Odkládání narození prvního dítěte a obtížnost nalezení práce, mělo malé zastoupení v hlavních příčinách nízké české sňatečnosti.

Tabulka 2: Důvody poklesu sňatečnosti lidí v ČR ve věku 25-35 let (v %)

	Důvod	
	nejméně důležitý	dva nej-důležitější
<i>Kvůli klesající hodnotě manželství.</i>	17.0	7.7
<i>Protože žít u rodičů je velmi pohodlné.</i>	16.9	3.1
<i>Protože se chtějí dále vzdělávat.</i>	11.9	4.3
<i>Protože dávají přednost kariéře.</i>	11.0	7.7
<i>Kvůli neochotě vzít na sebe zodpovědnost.</i>	10.5	6.1
Protože žít spolu „jen tak“ je dnes přípustnější než bývalo.	8.1	13.1
<i>Protože mají první dítě ve vyšším věku.</i>	6.4	4.3
Protože na vstup do manželství nemají dostatečný příjem.	5.7	12.8
Rostoucí touha po nezávislosti, nechtějí se vázat.	5.7	18.6
<i>Protože je pro ně obtížné najít si práci.</i>	5.5	6.2
Protože je pro ně obtížné najít si bydlení.	1.3	16.2
Celkem	100%	100%
	469	484

Zdroj: Hana Hašková, Ladislav Rabušic: K nízké sňatečnosti v ČR

Svobodní lidé vidí vedle ekonomických a bytových problémů jako důsledek poklesu také touhu po nezávislosti a snižující hodnotu manželství jako příčinu odmítání. Názory svobodných párů naznačují, že sňatek z různých důvodů spíše oddalují, než aby manželství naprosto zamítali (Rabušic, 2001).

Zaměříme se teď na soukromé uspořádání života svobodných lidí ve věku 25 až 35 let (viz tab. 4). V tabulce je podíl lidí, kteří kladně hodnotí vedle manželské rodiny a nesezdaného soužití i samostatnou podobu soužití bez dětí (42 %). Jen 14 % se domnívá, že pouze manželská rodina je tím nejlepším řešením. Oboje platí především pro muže než ženy.

Tabulka 3: Náзор mužů a žen na uspořádání života ve věku 20-35 let (v %)

pohlaví	jen manželská rodina (konzervativní)	také nesezdaná soužití	dokonce i individualizované formy soužití (tolerantní)	celkem
muži	12	42	46	100 %
ženy	17	47	36	100 %
celkem	14	44	42	100 %

Zdroj: Hana Hašková, L. Rabušic: K nízké sňatečnosti v České republice

Mezi mladými a nesezdanými lidmi neztrácí manželská rodina na oblibě, ale i tak je její nižší oblíbenost způsobena nejen vyšším akceptováním nesezdaných soužití, ale také růstem individualizované formy soužití bez dětí (Rabušic a Hašková, 2008).

4 Praktická část

4.1 Výzkumná část

V praktické části seznamuji čtenáře s výzkumnou metodou a jejími možnými výhodami a nevýhodami. Zaměřím se na výzkumnou otázku a popíšu také techniku sběru dat a polostrukturovaný rozhovor, který byl použit s respondenty.

4.1.1 Metodologie výzkumu

Pro práci jsem zvolila kvalitativní výzkum, který má více výhod oproti kvantitativnímu výzkumu. Kvalitativní výzkum dokáže zachytit postoje a zkušenosti, které jsou potřebné pro mou výzkumnou otázku. Umožňuje získat komplexnější odpovědi a při svých otázkách jde do větší hloubky než kvantitativní výzkum.

Rozlišují se rozhovory nestrukturované, u nichž nejsou připraveny otázky, polostrukturované, kde se připraví předem několik otázek a využívá se i spontánní dialog a nakonec strukturované, které mají otázky předem stanoveny.

Pro svůj výzkum dat jsem použila polostrukturovaný rozhovor. Tento typ rozhovoru je nejrozšířenější, ale je důležitá technická příprava. Vytvoří se předem okruh pevných otázek, které by se měly při rozhovoru použít. Je zde možnost reagovat při určité situaci na dané téma během konverzace doplňujícími otázkami, abychom odpovědi správně pochopili. Typ tohoto rozhovoru vychází z přirozenosti obvyklého rozhovoru, jelikož je zaměřen na přímý kontakt všech přítomných (Hendl, 2006).

4.1.2 Cíl práce a výzkumný vzorek

Cílem mého výzkumu je zkoumaný problém, co vede a motivuje mladé páry k volbě nesezdaného soužití před manželstvím. Pro pokládání otázek budu vycházet i z teoretické části práce a jejich hypotéz. K tomu, kdo a jaké okolnosti ovlivňují jedince v nesezdaném soužití, využiji k dosažení výzkumného cíle rozhovor s respondenty.

Výzkumný vzorek byl určen podle záměrného výběru, který se zaměřuje na zvolená kritéria při vyhledávání respondentů. Pro výzkumný vzorek jsem vybrala mladé páry žijící v nesezdaném soužití. Vzorek byl určen podle věku partnerských dvojic v nesezdaném soužití a to od 22 do 34 let.

Tabulka 4: Respondenti

	Jméno	Věk	Zaměstnání	Doba soužití
Pár č. 1	Kateřina	27	zdravotní sestra	5
	Milan	34	prodejce aut	
Pár č. 2	Adéla	24	studentka VŠ	4
	Daniel	33	auditor	
Pár č. 3	Michaela	22	studentka VŠ	1
	Jirka	23	kurýr	
Pár č. 4	Michaela	22	účetní	4
	Filip	25	IT poradce	
Pár č. 5	Šárka	26	účetní	6
	Pavel	30	provozní pumpy	

Zdroj: vlastní zpracování

Ve své práci vycházím z deseti provedených rozhovorů s ženami a muži, tedy s páry, které žijí v nesezdaném soužití. Až na jeden pár, který žije ve vesnici poblíž Prahy, partnerské dvojice bydlí v hlavním městě. V tabulce jsou použity s ohledem na respondenty jak skutečná křestní jména, tak i smyšlená. Pro hlubší zkoumání této problematiky by bylo lepší vzorek párů rozšířit, ale v případě dotazníku.

4.1.3 Zpracování dat

Pro rozhovory byl použit polostrukturovaný rozhovor, kde jsem se nemusela striktně držet připravených otázek.

Pro realizaci výzkumu jsem zvolila s ohledem na respondenty jejich bydliště nebo místo, které si sami zvolili, aby se cítili příjemně. Pár, který odpovídal kritériím, byl osloven telefonicky a přes sociální síť z mého okolí, nebo přes známé. Nesetkala jsem se s negativní odpovědí na můj výzkum, ale jak už jsem zmínila, některé páry, respektive dva, nebyly při rozhovorech výřeční a hledala jsem jiné. Pro nahrávání rozhovorů jsem měla k dispozici mobilní telefon, ale použila jsem i ruční přepis. Ruční přepis s poznámkami jsem volila i z toho důvodu, protože někteří respondenti nebyli natolik otevření při nahrávání, jelikož se necítili příjemně. Rozhovory s párem probíhaly vždy odděleně. Myslím, že tento postup byl efektivnější, než kdybych prováděla rozhovor

s dvojicí najednou v jedné místnosti. Partnerské dvojice by se pak mohly navzájem ovlivňovat a neodpovídaly na otázky tak, jak podle nich vztah vypadá, ale jak by měl vypadat z pohledu partnera. Na druhou stranu mi ale rozhovory zabraly více času a bylo náročnější se dohodnout. Celkově respondenti odpovídali na 15 otázek, které byly doplněny dalšími případnými otázkami, a nakonec jsem z nich vytáhla to nejdůležitější. S ohledem na výzkumný cíl jsem zvolila otázky nacházející v příloze na konci práce.

4.2 Výsledky výzkumu a jejich interpretace

V této části práce se zaměřuju na položené otázky respondentům. Část sesbíraných dat z nahrávek a poznámek jsem přepsala. Partnerské dvojice, které byly předmětem výzkumu, jsem označila jako Pár č. 1, jméno/jméno – Pár č. 5, jméno/jméno. Ke každé oblasti jsem vyhledala odpovědi respondentů z rozhovoru. U otázek jsem zkoumala nejčastější odpovědi a důvody výzkumné otázky.

Zjišťovala jsem, jak páry pohlízejí na manželství a co je vede k tomu, žít v nesezdaném soužití. Hlavním důvodem k volbě nesezdaného soužití před manželstvím je potřeba blíže poznat partnera po všech možných stránkách. Dále se osamostatnit a vyzkoušet si společné bydlení. Manželství se ale nebrání nikdo z respondentů.

4.2.1 Důvod nesezdaného soužití

Důvody, které vedou páry k nesezdanému soužití, jsou ve větší míře individuální, což je samozřejmé. Většina párů se k sobě nastěhovala až potom, co jeden z nich dokončil studium na střední nebo vysoké škole. Dvě partnerské dvojice ke společnému bydlení přivedlo vyčerpávající dojíždění k rodině každého z partnerů. Mezi nejčastější důvody tohoto soužití je považováno osamostatnění od rodiny, soukromí s partnerem a přání trávit spolu více času. Páry k tomuto vztahu přivedla touha poznat toho druhého blíže a zjistit, jestli spolu dokáží žít. Lidé by podle nich měli zkusit nejdříve spolu bydlet, aby do budoucna věděli, že jim vztah dokáže fungovat.

Pár č. 1

Kateřina: *„Začali jsme spolu žít až tak po 7 letech vztahu. Oba jsme před tím bydleli s rodiči, chodila jsem s přítelem už od 15 let. Bydleli bychom spolu už dřív, jelikož přítel už měl dávno práci, ale bydlel a vlastně i bydlí za Prahou a já byla dost mladá, studovala tady a tak dále. Po bakaláři jsem se k němu nastěhovala a žijeme spolu*

přibližně 5 let. Přítel si i kvůli nám pořídil vlastní byt a čekal na mě, abych se i já podílela na úpravě našeho bytu. Nebavilo nás pořád dojíždět a vídali jsme se jen o víkendech.“

Milan: *„Tak s Kátou jsme se seznámili, když nastupovala myslím na střední školu. Ze začátku jsem si tím vztahem nebyl jistý. Všichni říkali, že je až moc mladá, ale už jsme spolu přes 10 let. Začali jsme spolu žít až po nějakém čase, když mě asi rok přemlouvala, at' si najdu vlastní byt... asi bych ještě nejspíš bydlel u rodičů [smích]. Ale jsem rád, to dojíždění bylo už na nás moc a měli jsme kvůli tomu párkrát krizi.“*

Pár č. 2

Adéla: *„Začali jsme spolu žít skoro po roce vztahu. Přítel má byt, doma jsem neměla takové soukromí, chtěl mě u sebe a tak jsem se k němu nastěhovala. Ještě studuju a podporuje mě. Bydlím s přítelem od 20 let. Rodiče se v té době rozvedli a místo toho, abych každé dva týdny měnila místo, tak jsem se rozhodla nastěhovat k příteli. Ten si dobře vydělává, tak nebyl problém.“*

Daniel: *„Chtěl jsem, aby se ke mně nastěhovala už po pár měsících, navrhoval jsem ji to hned ze začátku, ale stále odmítala. Odmítala z toho důvodu, že spíš nebyla připravená odejít od rodiny. Změnilo se to, když se její rodiče začali rozvádět a chtěla jen jedno místo, kam by se vracela. Chtěl jsem ji mít v té době u sebe.“*

Pár č. 3

Michaela: *„Začali jsme spolu žít minulý rok ještě při mém studiu na vysoké, vyplynulo to nějak ze situace. Přítel šel do Prahy kvůli práci, mně a já mu chtěla pomoci. Taková ta psychická podpora, aby to tu líp zvládal, a hodně jsme si chyběli. Navíc jsme se neměli kde scházet, takže se to aspoň takhle vyřešilo. Bydlet s rodiči byl problém, jelikož s tátou nemám nejlepší vztahy a to situaci i urychlilo.“*

Jírka: *„Abych neztratil přítelkyni, odejel jsem z Brna do Prahy. Souhlasila, že když si tu najdu byt a práci, nastěhuje se ke mně. Bohužel se ale budu vracet zpátky a ještě nevím, zda se přítelkyně rozhodne dál studovat. V práci nejsem spokojený a popravdě se mi v Praze nelíbí. Na svatbu nejsme ani jeden připravení, jelikož přítelkyně studuje a nejsem zatím v situaci, abych nás zabezpečil. Věřím ale, že náš vztah zvládneme.“*

Přiklání se i k tomu, že odjede se mnou. Naštěstí má na Moravě taky rodinu a navíc se ji tam líbí.“

Pár č. 4

Michaela: *„Začala jsem s přítelem žít čerstvě po škole, po maturitě. Chtěla jsem se osamostatnit od rodičů, začít žít s přítelem a měli jsme k tomu dobrou příležitost. Přítel vlastnil garsonku, kam se sám nastěhoval. Tou dobou jsem byla více u něj než doma u rodičů, takže jsem si už jen přestěhovala věci.“*

Filip: *„Po třech letech vztahu na to byl pravý čas. Ženit se hned v mém věku, bez našetřených peněz a bez toho, že nevíme, jestli nám to doma bude klapat? To by jistě nebyl nejlepší nápad [smích]. Přítelkyně se mnou souhlasí.“*

Pár č. 5

Šárka: *„Začali jsme spolu žít někdy potom, co jsem skončila školu, což je už pár let. Nějakou dobu jsme trávili společně volný čas a víkendy střídavě u mých rodičů nebo u jeho. Po nějaké době nás to přestalo bavit, bylo vyčerpávající se pořád přemísťovat. Chtěli jsme mít své vlastní bydlení a klid, které kvůli rodině bylo minimální. A navíc si myslím lidé by měli zkusit spolu žít před svatbou, aby si ověřili, jestli jim to bude fungovat. Nesezdanému soužití se manželství na zkoušku neříká jen tak.“*

Pavel: *„Chtěli jsme spolu bydlet hned, ale přítelkyně si v tu dobu skoro rok hledala práci a já zatím našetřil nějaké peníze a pak jsme si našli podnájem. Jsem za to dost rád, protože vídat ty rána mojí budoucí tchýni nebyl pro mě zrovna šálek kávy [smích].“*

4.2.2 Výhody a nevýhody nesezdaného soužití

Nejčastější odpovědí v této oblasti byla podle partnerských dvojic výhoda lépe poznat v tomto soužití svého partnera ve všech směrech. Odpovědi se více méně nelišily a páry chtějí zjistit, zda jim bude vztah při společném bydlení fungovat. Mezi výhodami byly zmíněné snadné rozchody naproti rozvodu, dále větší volnost a svoboda ve vztahu. Za nevýhodu zde byly považovány některé právní nevýhody nebo také menší jistota u partnera. Dva páry viděly v tomto soužití jen samé pozitivní stránky a tímto soužitím se připravují na společný život. Společné bydlení je pro některé chápáno jako jakýsi stupeň vztahu před vstupem do manželství.

Pár č. 1

Kateřina: „Myslím, že velkou výhodou nesezdaného soužití je určitě soukromí a žádné dojíždění sem a tam, jak jsem to měla já. Lidé se navíc lépe poznají a zjistí, zda spolu dokážou žít a mohou ze vztahu i snadněji odejít. Hned se kvůli společnému soužití vdát a pak zjistit, že spolu pár nedokáže fungovat... Nevýhodou jsou asi jen ty právní nevýhody, třeba dědění. Když jeden z páru vložil do nemovitosti druhé partnera nějaké peníze, měl by o tom vést záznamy, jinak po rozchodu odejde s prázdnou.“

Milan: „Hm... vidím v tom jen pozitiva. Lidé se rozejdou, kdy chtějí a připraví se na společný život. Já bych ani svatbu mít nemusel, ale je to snem mé přítelkyně a pro ni to rád udělám... už brzy [smích].“

Pár č. 2

Adéla: „Výhodou je, že lidé se více poznají a zjistí, zda spolu dokážou žít. To je podle mě lepší, než se hned vrhnout do sňatku a pak zjistit, že to neklape. Nemusejí se pak dlouho soudně rozvádět. Společné bydlení je navíc míň nákladné a plus se naučí hospodařit s penězi a tak. Nevýhodou je asi to, že nemáte v partnerovi jistotu. Není tu žádný papír a vztah se může rozpadnout tak rychle, jak začal.“

Daniel: „Takový vztah je podle mě dobrá věc. Partneri zjistí, jestli spolu mohou žít či fungovat každý den, ale určitě neplánuju být v takovém soužití celý život. Čeká se jen na tu pravou chvíli. Nevýhodou je, že nikdy nevíte, jestli vaše přítelkyně nebo přítel potká někoho jiného. Rozchod pak není tak složitý.“

Pár č. 3

Michaela: „Nevím, jestli je to úplně výhoda, ale je to volnější, lidé nejsou na sobě tolik závislí. Můžou vztah kdykoli ukončit a odejít od sebe. Pár si může vyzkoušet žít spolu v jedné domácnosti, lépe se navzájem poznat, než případně uzavřou manželství a takovou možnost by partneri neměli, kdyby spolu jen chodili. Nevýhoda... ted' mě nic nenapadá, nikdy jsem nad tím nepřemýšlela.“

Jirka: „Nezdá se mi, že má oproti sňatku nějaké zvláštní výhody nebo nevýhody.“

Lidé se víc vrhají do nesezdaného soužití spíš z důvodu volnosti, poznávání se. Manželství je hodně velký závazek a rozhodnutí.“

Pár č. 4

Michaela: *„Pro začátek vztahu je to určitě dobré, abyste se navzájem poznali. Žiju s přítelem několik let a víme, že spolu dokážeme vycházet. Ráda bych udělala ten další krok, ale čekám, až bude připravený přítel. On ještě není na to, zařizovat věci okolo svatby a jiných věcí. K té je potřeba dost času, peněz i energie a tu teď nemáme. Žádné velké nevýhody v nesezdaném soužití nevidím. Spíš jde o osobní pocit, že se člověk nehnul z místa.“*

Filip: *„Někdy ani po dvou letech neznáte pořádně partnera, proto si zkusit spolu bydlet není na škodu. No a člověk si chce užít i víc svobody a poznat víc svět, když je ta možnost. Jo a finanční rizika si nese každý sám.“*

Pár č. 5

Šárka: *„Páry by se měly víc poznat, aby spolu byli schopni žít a dohodnout se na důležitých věcech. Pokud se představy a názory lidí rozcházejí, je mnohem jednodušší rozchod než rozvod. Společné bydlení je pro mě jako nějaký stupeň vztahu před manželstvím. Ještě neplánujeme dítě, tak nevidím důvod, proč se už se vdávat. Výhodou je poznávání po všech směrech, ne jen při chození. Vekou nevýhodou je, že když mají děti, tak v případě rozchodu by měla žena nárok jen na alimenty... V případě dědictví by neměla na nic nárok.“*

Pavel: *„Za výhodu považuju snadný rozchod, lepší poznání partnera a za nevýhodu... Nevýhodu tu nevidím, to bych se asi neměl ženit [smích].“*

4.2.3 Upřednostňování nesezdaného soužití

Partnerské dvojice dávají přednost nesezdanému soužití před vstupem do manželství z několika důvodů. Toto soužití vnímají jako stav, po němž bude po čase následovat manželství. V současnosti nepokládají manželství za nutné, aby spolu mohli žít, a také pro ně není hlavním důvodem ke šťastnému a dlouhodobému vztahu. Jak stále zmiňují, důležité je se nejdříve ve vztahu poznat po všech možných stránkách a potom přemýšlet nad svazkem. Pro některé má také velký význam nejdříve umět

ve vztahu svého partnera zabezpečit po finanční stránce. Soužití „na psí knížku“ berou jako rozumný krok před manželstvím.

Pár č. 1

Kateřina: „Nesezdané soužití upřednostňuju z toho důvodu, že chci partnera nejdřív bliž poznat. Chceme si nejdřív našetřit i nějaké peníze a nechtěli jsme spolu bydlet až po svatbě. Náš vztah by nevydržel tak dlouho bez společného bydlení a vidání se jen o víkendech.“

Milan: „Nevídím důvod, proč hned řešit vztah manželstvím. Dobře, jsme spolu už dost dlouho, ale už se to dává do pohybu. Lidé na tohle musejí být připravení, i kdyby se tak rozhodli po 20 letech vztahu. Jak už jsem řekl, znali jsme se jen krátce, tak proč to hned řešit manželstvím.“

Pár č. 2

Adéla: „Vyhovuje mi to tak, jak to je. Dnes je normální si nejdřív zkusit spolu žít a taky rozumnější.“

Daniel: „Tak poznali jsme se líp a člověk k takovému rozhodnutí dospěje věkem. Před pár lety bych nad slovem manželství krčil nos [smích]. Dnes mi přes 30 a dívám se na věci jinak. Čekám, až se na to bude dívat jinak i přítelkyně.“

Pár č. 3

Michaela: „O vztahu tímto způsobem moc nepřemýšlím. Manželství je vážné rozhodnutí, které nevznikne po měsíční známosti. Sebevíc zamilované páry si spíš spolu zkusí nejdřív bydlet, i když jsou si jisti, že se vezmou. Když to nevyjde, jednoduše se rozejdou.“

Jirka: „Takhle se poznáme v mnoha ohledech. Nejsme spolu zas tak dlouho a časem se na manželství budu dívat už jinak. Ale hodlám si ji někdy vzít, ale jak jsem říkal, nemohl bych nás zabezpečit, a nejsem ještě dost zralý.“

Pár č. 4

Michaela: „Asi takhle... v době, kdy jsme spolu začali žít, bych přítelovi řekla ano, kdyby mě požádal o ruku. Na druhou stranu si uvědomuju, že je k tomu kroku se třeba připravit například po finanční stránce. No a manželství není nutné pro to, aby dvojice spolu žila pod jednou střechou. Zkusit takhle žít, na tom není nic špatného.“

Filip: „Dnes je tolik rozvodů, že nejdřív si spolu zkusit bydlet považuju za dobrý nápad a určitě nejsem sám, když to vidíte skoro u všech. Asi znám, jako bych manželství zavrhoval, to ne, ale spíš to vidím racionálně. Na manželství je čas.“

Pár č. 5

Šárka: „V té době jsme se znali jen krátce a ani jeden z nás se nehnal do manželství. Je lepší, když se pár nejdřív bliž pozná a jen při schůzkách a tak dále, to podle mě není tak úplně snadné, spíš určitě.“

Pavel: „Tak je normální spolu takhle nějakou dobu žít. Svět se mění, je to dnes naprosto běžné a navíc je to i rozumný nápad.“

4.2.4 Nesezdané soužití jako trend dnešní doby

Počet uzavíraných manželství s menšími výkyvy klesá, ale pro dnešní páry je rozumným trendem nespěchat do manželství. Partnerské dvojice chtějí prozkoumat více možností a také někteří z nich chtějí nejdříve naspořit peníze do budoucnosti. Byl tu zmíněn vliv západní společnosti a rozvoj průmysl, který může za tento fenomén. Na druhou stranu většina párů vidí v manželství stále velký význam a i přesto, že takto žijí, v budoucnu manželství očekávají a nebrání se mu.

Pár č. 1

Kateřina: „Společnost bere takové soužití naprosto v pořádku, je to teď přirozené. Možná bych to vnímala jinak, kdybychom s přítelem měli rodinu. Jinak páry spolu žijí stejně jako by tomu bylo v manželství. A lidé jsou dnes, jako to říct... chtějí si víc užívat a prozkoumat víc možností než se vrhnou do sňatku.“

Milan: „Dnes je to všechno takové volnější a těch možností, co všichni mají. Tradiční hodnoty se mění, stejně jako výchova dnešních dětí. Co si ale budeme povídat, s tou novou generací je to horší a horší [smích].“

Pár č. 2

Adéla: „Asi bych neřekla, že to je trend, jen lidé jsou víc opatrní při výběru partnera pro budoucnost. Každý se rozvádí a lidé jsou tedy více opatrní. Podle mě se právě proto každý hrne do manželství později a vlastně taky kvůli dokončení studia, jako já. Hodně lidí zatím ani nemá takové finance, aby se vzali a zakládali rodinu. Partnerský vztah a manželství funguje podobně, jen to není na papíru. Nelíbí se mi, že se občas ještě používá slovo milenka, když spolu žijete a nejste svoji.“

Daniel: „V dnešní době se na takový vztah pohlíží v pořádku a někteří jako na nevyhnutelný krok před manželstvím. Je to asi vlivem západní společnosti po pádu komunismu a větší svoboda je jaksí i ve vztahu.“

Pár č. 3

Michaela: „Určitě ano, lidi to tolik nesvazuje. Mohou vztah snadněji ukončit. Manželství má ale pro mě větší význam, představuje silnější pouto.“

Jirka: „O tomhle jsem nepřemýšlel.“

Pár č. 4

Michaela: „Myslím, že nesezdané soužití je fenoménem. Řekla bych, že hodně lidem to přijde pohodlnější. Ale i přesto je pro mě manželství něco víc.“

Filip: „Myslím si, že je vyrovnaný poměr v partnerském soužití a počtem svateb.“

Pár č. 5

Šárka: „Lidé si chtějí více užívat mládí, více studují a bydlí kvůli tomu skoro dlouho s rodiči. Vysokoškoláci volí hlavně nesezdané soužití, a jak jich přibývá, přibývá i tento trend. Manželství se spíš jen odkládá, ale není to tak, že by se k němu nedospělo.“

Pavel: „Všechno se mění, lidé chtějí být moderní, prostě svět je moderní a tradice ustupují.“

4.2.5 Názor na manželství

I přesto, že tyto páry žijí v nesezdaném soužití, na manželství pohlížejí pozitivně a v budoucnu o něm uvažují. Ženy v něm vidí jistotu a je pro ně hlavním signálem pro zakládání rodiny. Jejich partneři se naopak k manželství staví víceméně neutrálně a není pro ně důležitým aspektem ke spokojenosti ve vztahu. Mezi partnery zazněly názory, že manželství je pevný svazek, jakési potvrzení vztahu či zábranou pro nesmyslné rozchody. Manželství má především velký význam pro ženy a představuje pro ně uznávanou tradici.

Pár č. 1

Kateřina: „Jednou se chci vdát a určitě i v dnešní době má manželství význam. Dnešní vztahy ale nejsou tak spontánní. Většina žen svatbu podle mě chce, jen se bojí do toho tlačit partnera. Manželství je taková zábrana pro hloupé rozchody, je významné pro výchovu dětí, ale zase nevadí, když lidé mají děti a nejsou svoji.“

Milan: „Pro mou přítelkyni má manželství větší význam. Řekl bych, že nikdy se nevdát je pro hodně žen něco jako osobní selhání. S manželstvím ale počítám kvůli přítelkyni, jak už jsem říkal. Když ji to udělá šťastnou, mě taky.“

Pár č. 2

Adéla: „Manželství je důležitá instituce a navíc snem dívky je prstýnek, svatební šaty a všechno kolem toho. Byla jsem nedávno na několika svatbách a bylo to nezapomenutelný zážitek. Nevidím však důvod se do něčeho takového hnát a přednost má u mě zatím to studium. Jsem teď na magisterské studium, takže času dost.“

Daniel: „Manželství je jakýmsi potvrzením, že k sobě patříme. Chci se sám oženit, aby všichni věděli, že tohle je má žena.“

Pár č. 3

Michaela: „I když žiju v nesezdaném soužití, manželství pro mě představuje tradici, tradiční soužití páru. Jak už jsem psala výše, manželství je silné pouto mezi oběma páry,

určitá jistota a důkaz tomu druhému, že s ním chci být do budoucna a plánovat s ním rodinu. Myslím si, že každá holka by se chtěla v životě alespoň jednou vdát, i přes ten trend, kdy se lidi spíš neberou.“

Jirka: *„Tak je to společensky uznávána tradice, která je fajn.“*

Pár č. 4

Michaela: *„Na manželství nevidím nic špatného, právě naopak. Pro mě to znamená, že pár došel k vyspělejšímu bodu vztahu a chce se postavit čelem závazkům. Jako malá jsem byla pod vlivem mámy, která je katolička. Chodila jsem do kostela, a i když žiju v tom to soužití, mám k manželství hlubší vztah. Hlavním signálem tu vidím zakládání rodiny.“*

Filip: *„Manželství je pevný svazek, a když dojde na krizi, manželé se ji snaží překonat, zatímco ve vztahu jsou ty rozchody snazší. Nevidím v něm nic negativního, ale taky nic zas tak úžasného.“*

Pár č. 5

Šárka: *„Manželství беру vážně a nehrnu se do něho jen proto, aby se udělala krásná svatba. Dnes je manželství dost zlehčováno. Nejsem typ člověka, co by jednal unáhleně, vdal se co nejrychleji a pak se hned rozváděl. Manželství je navíc určitá jistota jak pro dítě, tak pro budoucí rodiče. V tom případě by se dva spíš měli vzít, ale je to na nich.“*

Pavel: *„Popravdě manželství neberu jako něco zásadního. Po svatbě se toho moc nezmění a bude to stejné, jako doted'. Klidně bych takhle byl stále, nelámal bych si nad tím hlavu. Mám kamaráda, který žije s přítelkyní, mají spolu i dítě, na svatbu v budoucnu nepomýšlí a klape jim to.“*

4.2.6 Výhody a nevýhody manželství

Výhody a nevýhody manželství jsou u respondentů vnímány individuálně. Mezi nejvíce zmiňované klady byly z pohledu žen zmíněny právní a administrativní výhody. Dále je tu vytvoření zázemí pro rodinu a již už zmíněná jistota v partnerovi. Muži za kladnou stránku považují větší stabilitu a složitější rozchod, který může být vnímán

i jako nevýhoda. Za zápornou stránku manželství se považuje menší svoboda, komplikovaný rozvod a s ním spojený spor o majetek nebo dokonce stereotyp ve svazku.

Pár č. 1

Kateřina: „Tady jsou určité právní výhody, jak jsem zmiňovala. Když se něco stane příteli a skončí v nemocnici, tak jako manželce mi poskytnou informace o jeho zdravotním stavu. Ty informace by mi jinak nebyly poskytnuty a výhodou je pak ještě upevnění vztahu. Nevýhodou jsou případné soudní spory o majetek, dítě, výživné a podobně. Pro některé lidi méně volnosti, ale to je otázka životního stylu.“

Milan: „Manželství lidi svazuje a rozchod či rozvod je komplikovaný. Je tu určitá zodpovědnost, na kterou je třeba se připravit. Například hypotéka i děti jsou závazkem, ale někdo to může brát pozitivně, ženy [smích].“

Pár č. 2

Adéla: „Rozhodně tu jsou administrativní výhody jako například společné příjmení manželů a dítěte. Tady je jistě lepší úplná rodina kvůli dítěti. Důležité je si toho chlapa i pojistit. Dále věci určitě okolo hypotéky, společného jmění a dědění... dál mě nic nenapadá. Nevýhodou je případný rozvod, který může dost dlouho trvat a muž má víc nevýhod, co se pak týče vypořádání majetku po rozvodu, alimenty na dítě. Pro některé mé přátele je to i ztráta svobody, chtějí si víc užívat a moc se nevázat.“

Daniel: „Manželství dodá vztahu větší stabilitu a to v nesezdaném soužití není. Nebojíte se, že ze dne na den by vás mohl partner opustit. Nevýhodou tu může být stereotyp, oboustranná lenost, ale řekl bych, že si sebe navzájem víc vážíte. Těch výhod by tu bylo určitě víc, například ohledně práva, ale to tady nebudu do detailu rozebírat.“

Pár č. 3

Michaela: „Ještě jsem nad tím nepřemýšlela, napadá mě jistota, že partner nevykouvá ze vztahu tak snadno. Složitější je se rozejít. Nevýhodou je závazek pro toho, kdo nechtěně otěhotní a dítě se tak stane důvodem k sňatku mezi dvěma lidmi, kteří by se třeba jinak ani vzít nechtěli.“

Jirka: „Je možný, že mě vůbec nic nenapadá? Rozvod! Rozvod je na manželství tou největší komplikací. Omlouvám se, ale nic jiného mě asi teď nenapadne.“

Pár č. 4

Michaela: „Finanční závazek obou partnerů. Ucelená rodina, tím myslím, že pro děti je lepší pohled na rodiče. Dále společné příjmení dětí. Nevýhody zatím nevidím žádné. Ale někdy můžete narazit na partnera, který vás zavede do problémů, ze kterých se v manželství hůř vymotáte, než když jste svobodní.“

Filip: „Vystupování páru s dítětem jako celek a jednodušší komunikace se státními organizacemi. A pak je tu riziko společného zadlužení bez vědomí toho druhého.“

Pár č. 5

Šárka: „Jako výhodu považuju vytvoření zázemí pro pár i pro budoucí děti. Kdybychom se jednou rozvedli, svým způsobem bych byla zajištěná jako já, tak i oni. Dále mě napadá jednodušší komunikace s úřady, kdy je poskytování informací mnohem jednodušší. Nevýhodou je určitě větší odpovědnost, nesnadný rozvod a s ním spojené tahanice před soudem a to nejenom o děti.“

Pavel: „Těžko říct, ještě jsem nebyl ženatý [smích]. Nějaké právní výhody? Výhoda pro dítě, nevýhoda rozvodová tahanice... Nevím, nezaobíral jsem se tím.“

4.2.7 Motivy uzavřít manželství

Pohled na motivy, které vedou k uzavření manželství, jsou u respondentů podobné. Důležité je společné zázemí především kvůli dítěti a také finanční jistota. Dítě je považováno nejen pro ženy za důležitý faktor pro vstup do manželství. Co se týče náboženství, pro některé je považovaný za významný aspekt pro sňatek. Na druhou stranu ani jeden z respondentů není nábožensky založený a ne všichni uvažují nad tím, jak velkou váhu může mít.

Pár č. 1

Kateřina: „Do manželství bych šla, kdybychom měli s partnerem kde žít, mohli si to dovolit a určitě kvůli dítěti. Vlastně až na to dítě už vše splňujeme. Dítě by mělo být v úplné rodině. Myslím, že v budoucnosti se to na něm odráží. Moji rodiče jsou spolu

od 16 let a dost mě to ovlivnilo. A lidé bez práce by do manželství neměli tak hnát, pokud chtějí hned zakládat i rodinu.“

Milan: *„Ultimátum od přítelkyně [smích], ne to ne... prostě když to má přijít, tak to přijde. Kdybych s ní nechtěl strávit celý život nebo neměl peníze a neměli bychom kde bydlet, tak bych do ženění nešel.“*

„Náboženství je velkou motivací, hlavně v jiných zemích. Co se týče křesťanství, tak záleží na tom, jak moc je ten dotyčný křesťanem.“

Pár č. 2

Adéla: *„Motivovalo by mě asi dítě, ale teď se nepotřebuju hned vdávat, když to zrovna v tuhle chvíli necítím a neplánujeme rodinu. Mým problémem je, že partner je o 10 let starší než já a máme trošku odlišné priority. Já chci dál studovat, on chce už nějaký ten rok zakládat rodinu a kvůli tomu máme teď nějaké neshody. O ruku mě už žádal, zatím jsem odmítla, ale chápe to.“*

Daniel: *„Láska, založení rodiny. K tomu je ale potřeba bydlení, nějaké peníze. Bez toho bych do toho jen tak nešel.“*

„Neznám nikoho, kdo je nábožensky založený, ale asi pro všechny to tak důležitý není.“

Pár č. 3

Michaela: *„Pro mě je důležitá jistota, že partner je ten, s kterým chci nadále žít, dostatek finančních prostředků, zázemí a důvodem by taky bylo narození dítěte.“*
„Náboženské vyznání je zásadní, vidím to u mé starší sestry. Čeká až do svatby a jako já by nežila.“

Jirka: *„Když vím, že je to ta pravá. Budeme se mi rozumět a tak dále. Jak jsem říkal, chce to i umět zabezpečit. Momentálně se budu stěhovat zpět k rodině, takže na ženění je fůra času v mém a jejím věku.“*

„Vyznání ovlivňuje vstup do manželství. Vidím to na sestře mojí přítelkyně, který je už 25 a pořád čeká na toho pravého.“

Pár č. 4

Michaela: „Za podmíněk, že si to oba budeme přát. Že vztah bude v pořádku, bez nějakých velkých nedorozumění a také v případě, že budeme mít v plánu společnou budoucnost a rodinu. Důležitý je pocit oboustranného harmonického soužití, lásky a porozumění.“

Filip: „Když to tak budeme cítit oba a budeme připraveni.“
„Nejsem si jistý, jak moc to ovlivňuje vyznání. Jsou tací, co normálně chodí do kostela a přitom s někým žijí bez braní.“

Pár č. 5

Šárka: „Určitě vzájemné porozumění, láska, tolerance, ale i sex. Ohledy by se ale měly brát i na finance, jestli mají manželé spolu kde bydlet a aspoň někdo z nich má slušnou práci, díky které se může postarat o partnera.“

Pavel: „Co by mě tak motivovalo... kdybychom chtěli dítě. Jsme zatím takhle spokojeni a ještě to tak chvíli zůstane.“
„Pro nábožensky založené lidi je manželství prostě fakt, nenazval bych to motivací.“

4.2.8 Budoucnost vztahu

Zde mě překvapil jeden pár, který si není jistý budoucností jejich vztahu a jeden z nich se přiklání k názoru, že pro sebe nejsou ti praví. Pro ostatní partnerské dvojice je tento stav soužití pouze dočasný a odpovědi jsou podobné povahy. I když jsou v tuto chvíli spokojeni v nesezdaném soužití a vyhovuje jim, v budoucnu plánují s partnerem vstoupit do manželství a zakládat rodinu. Jeden pár už dokonce chystá zasnuby a uvažuje o založení rodiny.

Pár č. 1

Kateřina: „Poslední dobou mluvíme o tom, že bych už chtěla pomalu zakládat rodinu a on taky, takže čekám v blízké době zasnuby. Chceme se posunout dál, po tolika letech vztahu nám to stále klope a bude mi už pomalu 30, je načase.“

Milan: „Tak už plánujeme, že do toho praštíme [smích], a pak se budeme časem pokoušet i o mimčo.“

Pár č. 2

Adéla: „Popravdě si nejsem jistá, jestli je to můj celoživotní partner. Dřív jsem si to myslela, ale postupem času se naše názory na život odlišily...asi je to tím rozdílným věkem. Není lehké si po takové době jen tak vzít věci, odejít a hledat nové místo.“

Daniel: „Uvažuji, že si ji vezmu, ale je zatím dál studuje a můj pohled na život a její jde občas jiným směrem.“

Pár č. 3

Michaela: „To je ještě daleko, ale určitě bych v budoucnu chtěla svatbu a dítě, a pokud vše vyjde, tak klidně i se současným přítelem.“

Jirka: „Tak za pár let se vzít, proč ne, ale tohle téma je zatím u nás tabu. Řešíme její studium a stěhování.“

Pár č. 4

Michaela: „Manželství, byt, děti,... společně zestárnout a po celou dobu si být vzájemnou oporou jeden pro druhého. Jsem rodinný typ. Jsme spolu 8 let, párkrát se rozešli a zas k sobě vrátili, prostě máme být spolu.“

Filip: „Plánuju s ní budoucnost se vším všudy. Děti, byt a porsche [smích].“

Pár č. 5

Šárka: „Záleží na společném rozhodnutí, v budoucnu ale o manželství určitě uvažuji. Bude to důležitým momentem v našem životě, zatím ale na svatbu s přítelem nespěcháme.“

Pavel: „Jo, přemýšlel jsem, že se někdy vezmeme. Ještě chvíli počkáme, ale budoucnost spolu plánujeme.“

4.3 Dílčí závěr

Respondenti nejsou nábožensky založení, a proto nedodržují předmanželskou čistotu a žijí spolu ve společné domácnosti před sňatkem na rozdíl od věřících párů. Postoj k manželství je u všech párů při srovnání odpovědí podobného charakteru, až na pár

nepatrných výjimek. Partnerské dvojice žijí v nesezdaném soužití především z důvodu lepšího poznání svého partnera a chtějí si hlavně vyzkoušet bydlení ve společné domácnosti. Potřebují více času, než se rozhodnou posunout dál, být připravení po finanční stránce a ujistit se, zda je jejich vztah stabilní. Tento stav soužití vnímají jako dočasný a v budoucnu přemýšlí o uzavření manželství a s ním také o založení rodiny. Tady bych zdůraznila, že se pár partnerských dvojic zmínilo, že by založily rodinu až za trvání manželství.

Tyto páry časem plánují manželství, ale nevidí důvod se unáhlit a neberou toto rozhodnutí na lehkou váhu. Nemyslí si, že manželství je podmínkou ke spokojenému životu a nutností, aby byly spolu šťastní. Pohled na manželství je kladnější především u žen, zatímco jejich partneři se k němu víceméně staví neutrálně a považují ho za velký závazek. Tento svazek zabraňuje lidem k unáhleným rozchodům, které jsou v nesezdaném soužití častější. Jejich motivací pro vstup do manželství je větší jistota v partnerovi a některé právní výhody, kterými může být například komunikování s úřady nebo otázky týkající se majetku.

I když je dnes nesezdané soužití fenoménem, dotazované páry svědčí o tom, že i přes jejich současný harmonický vztah, je pro ně manželství důležitou institucí. V budoucnu o ní uvažují, ale nemají potřebu se sňatkem spíchat. Výsledky výzkumu se ale nedají uplatnit na všechny nesezdané partnerské dvojice.

5 Závěr

Harmonický rodinný život je pro nás nepochybně základem spokojeného života. Každý z nás má jiné priority, každý měří jinak své hodnoty, životní žebříčky a volíme si odlišnou formu rodinného života. Pro někoho se spokojený život nachází v manželství, pro dalšího to může být život bez vstupu do manželství nebo bez stabilního partnera. Bakalářská práce pojednává o mladých nesezdaných párech, o jejich názoru na tento typ soužití a především na manželství.

V teoretické části práce jsem se zabývala základními údaji o rodině, nastínila jsem vývoj manželství z historického a současného hlediska. V této oblasti jsem nechala velký prostor tématu nesezdané soužití, kde jsem se zaměřila nejen na jeho vývoj, ale i na motivy vedoucí k tomuto soužití. V poslední kapitole jsem dala prostor údajům o sňatečnosti v České republice. Použila jsem zde grafy a tabulky, které názorně ukazují vývoj sňatků, ale i názory mladých lidí na uspořádání života. Životní podmínky lidí se změnily, dnes využívají více možností a zaměřují se na svůj osobní rozvoj ve společnosti. Tyto údaje mi byly nápomocné při zpracovávání výzkumné části.

V praktické části jsem se zaměřila na otázku, co ovlivňuje mladé páry uchýlovat se k formě nesezdaného soužití před manželstvím. Pro výzkum jsem použila s respondenty polostrukturovaný rozhovor, abych více porozuměla důvodům této problematiky. Výsledky výzkumu popisují názory jen malé části mladé generace, ale i přesto jsou zdrojem cenných informací a mohou být použity pro jiné výzkumy.

V současnosti je nesezdané soužití trendem a dnes je převážně chápáno jako předstupeň před uzavřením manželství. Páry chtějí více poznat svůj druhý protějšek po všech možných kladných a záporných stránkách. Společné bydlení a trávení spolu více volné času považují v tomto soužití za rozumný krok. Manželství je pro ně jakousi jistotou a právní výhodou, ale nevidí zde důvod k unáhlenému rozhodnutí do něho vstoupit. Překvapující pro mě bylo zjištění, že jeden z páru si společnou budoucnost nepředstavuje a stále spolu žije. Proč tomu tak je? Respondentka odpověděla, že není lehké ukončit po takové době vztah a hledat nové bydlení. Z toho usuzuji, že není vždy až tak snadné odejít z takového soužití, i když se na tom většina párů shodla. Ostatní partnerské dvojice ale po určité době dovrší svůj vztah, plánují založit rodinu a manželství je pro všechny páry stále významnou institucí. Uvědomují si, že manželství není pouze o tom, že projdete

svatební uličkou.

Závěrem bych chtěla říci, že se o manželství začíná uvažovat nejen jako o citovém poutu, ale i o schopnosti ho ekonomicky a bez problémů udržet. Dnes je vnímáno jako těžce dosažitelný ideál, ale přes různé scénáře předpovídající zánik této instituce, kterými jsou snižující se sňatečnost nebo vzrůstající rozvody, budoucnost určitě má. Podle představ současných mladých lidí je v životě důležité se na takový závazek připravit a je žádoucí materiální, právní či finanční zajištění. Pojem manželství se ve společnosti během několika let změnilo, ale zachovalo si hodnoty, které jsou důležité i pro dnešní generaci mladých lidí.

6 Literatura

- FIALOVÁ, L. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2000. ISBN 80-85850-87-7.
- GEIST, B. *Sociologický slovník*. 1. vydání. Praha: Victoria publishing, 1992.
- HAMPLOVÁ, D.; RYCHTÁŘOVÁ, J.; PIKÁLKOVÁ, S. *České ženy: vzdělání, partnerství, reprodukce a rodina*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2003.
- HAMPLOVÁ, D. *Manželství, nesezdané soužití a partnerský vztah*. Praha, 2002. ISBN 80 7330-009-5.
- HENDL, J. *Přehled statistických metod*. Praha, 2006. ISBN: 978-80-262-0200-4.
- HRUŠÁKOVÁ, M., a kol., *Rodinné právo*. Brno, Doplněk, 1993. ISBN 80- 7239-104-6.
- CHALOUPKOVÁ, P., a kol., *Postoje k manželství, rodičovství a k rolím v rodině v České republice a v Evropě*. 1. vyd. Sociologický ústav AV ČR, Praha, 2004. ISBN 8073300621.
- SMÉKAL, V.; MACEK, P. *Utváření a vývoj osobnosti. Psychologické, sociální a pedagogické aspekty*. 1. vydání. Brno: Barrister a Principál, 2002. ISBN: 80-85947-83-8.
- KIERNAN, Kathleen. *Cohabitation in Western Europe: Trends, Issues, and Implications*. In. BOOTH, A., CROUTER, A. C. (eds.). *Just Living Together. Implications of Cohabitation on Families, Children, and Social Policy*. 1. vyd. Lawrence Erlbaum Associates, 2002, ISBN 0805839631.
- KRÁLÍČKOVÁ, Z. *Rodinné právo v otázkách a odpovědích*. Computer Press, Praha 2000. ISBN 80-7226-365-X.
- MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: SLON, 1997. ISBN 80 85850-24-9.
- MOŽNÝ, Ivo. *Kapitoly ze sociologie rodiny*. Brno, Univerzita J. E. Purkyně, 1987.
- MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008. ISBN: 978-80-86429-87-8.
- MOŽNÝ, Ivo. *Sociologie rodiny*. 2. vyd. Praha. Sociologické nakladatelství, 2002. ISBN: 80-86429-08-9.

MŇUKOVÁ, K. *Civilní a církevní forma manželství v 19. a 20. století: diplomová práce*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta filosofická, 2011. 80 l., 3 l. příl. Vedoucí diplomové práce Helena Krmíčková.

PAVLÍK, Z.; KUČERA, M. *Populační vývoj České republiky 2000*. Praha: Katedra demografie a geodemografie, Přírodovědecká fakulta UK, 2001.

RABUŠIC, L. *Kde ty všechny děti jsou? Porodnost v sociologické perspektivě*. Praha, Slon, 2001. ISBN 8086429016.

RABUŠIC, L.; HAŠKOVÁ, H. *K nízké sňatečnosti v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 1214-813X.

SINGLY, Francois. *Sociologie současné rodiny*. 1. vydání. Praha: Portál, 1999. ISBN: 80-7178-249-1.

SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 978-80-262-0217-2

ŠMOLKA, P. *Výběr partnera*. Praha: Grada, 2005. ISBN 8024710803.

ŠMOLKA, P. *Muž a žena – návod k použití*. Praha, Portál, 2004. ISBN 8071789119.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.

VOJÁČEK, L.; SCHELLE, K.; KNOLL, V. *České právní dějiny*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-127-4.

internetové zdroje:

Dějiny manželství. *Ptejte se knihovny* [online]. 2012, [cit. 2014-08-21]. Dostupná na www: <<http://www.ptejteseknihovny.cz/uloziste/aba001/2012/dejiny-manzelstvi>>

Příprava na manželství. *Víra.cz – víra na internetu* [online]. 2014, [cit. 2015-02-26]. Dostupné na www: <<http://www.vira.cz/Texty/Knihovna/Manzelstvi.html>>

NOCK, Steven L. *Marriage as a public Issue* [online]. Marriage and Child Wellbeing, 2005, roč. 15, č. 2, [cit. 2014-09-27]. Dostupná na www: <<http://futureofchildren.org/publications/journals/article/index.xml?journalid=37&articleid=104§ionid=667>>

Svatost manželství. *Římskokatolická farnost u katedrály v Plzni* [online]. 2008, [cit. 2015-02-18]. Dostupné na www: <<http://www.katedralaplzen.org/svatost-manzelstvi.p21.html>>

Sňatečnost v roce 2012. *ČSÚ* [online]. 2013, [cit. 2014-09-27]. Dostupná na www: <<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/snatecnost>>

Otázky. *Víra.cz – víra na internetu* [online]. 2014, [cit. 2015-02-18]. Dostupné na www: <http://www.vira.cz/otazky/Co-Buh-spojil-clovek-nerozlucuj-Mk-109.html>

Rozvodovost v roce 2013. *ČSÚ* [online]. 2014, [cit. 2014-09-27]. Dostupná na www: <<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/rozvodovost>>

Vývoj obyvatelstva České republiky v roce 2012. *ČSÚ* [online]. 2013, [cit. 2014-09-27]. Dostupná na www: <<http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/p/4007-13>>

7 Přílohy

Příloha č. 1: Vzor otázek

Pohlaví:

Věk:

Zaměstnání:

Délka společného soužití:

1. Co si představujete pod pojmem nesezdané soužití?
2. Kdy jste spolu začali žít a proč?
3. Z jakých důvodů jste v tomto svazku?
4. Jaké výhody spatřujete v nesezdaném soužití?
5. Jaké nevýhody v něm vidíte?
6. Vnímáte partnerský vztah a manželství stejně?
7. Myslíte si, že nesezdané soužití je trendem dnešní doby?
8. Jaký je váš osobní názor na manželství?
9. Myslíte, že náboženské vyznání ovlivňuje vstup do manželství?
10. Jaké výhody spatřujete v manželství?
11. Jaké nevýhody v něm vidíte?
12. Jaký by měl být podle vás optimální věk ke sňatku?
13. Z jakých důvodů nebo podmínek byste vstoupil/a do toho manželství?
14. Proč byste naopak nevstoupil/a do manželství?
15. Jak vidíte budoucnost vašeho vztahu?

Příloha č. 2: Ukázka rozhovoru – pár č. 1, žena

Pohlaví: žena

Věk: 27

Zaměstnání: zdravotní sestra

Délka společného soužití: 5 let

1. Co si představujete pod pojmem nesezdané soužití?

„Soužití s partnerem bez toho, aby byli svoji.“

2. Kdy jste spolu začali žít?

„Začali jsme spolu žít až tak po 7 letech vztahu. Oba jsme před tím bydleli s rodiči.“

Proč až po sedmi letech?

„No chodila jsem s přítelem od 15 let. Bydleli bychom spolu už dřív, jelikož přítel už měl dávno práci, ale bydlel a vlastně i bydlí za Prahou a já byla dost mladá, studovala tady a tak dále. Po bakaláři jsem se k němu nastěhovala a žijeme spolu přibližně 5 let. Přítel si i kvůli nám pořídil vlastní byt a čekal na mě, abych se i já podílela na úpravě našeho bytu.“

3. Z jakých důvodů jste v tomto svazku?

„Nebavilo nás pořád dojíždět a vídali jsme se jen o víkendech. Nesezdané soužití upřednostňuju z toho důvodu, že chci partnera nejdřív blíž poznat. Chceme si nejdřív našetřit i nějaké peníze a nechtěli jsme spolu bydlet až po svatbě. Náš vztah by nevydržel tak dlouho bez společného bydlení a vídání se jen o víkendech.“

4. Jaké výhody spatřujete v nesezdaném soužití?

„Myslím, že velkou výhodou nesezdaného soužití je určitě soukromí a žádné dojíždění sem a tam, jak jsem to měla já. Lidé se navíc lépe poznají a zjistí, zda spolu dokážou žít a mohou ze vztahu i snadněji odejít. Hned se kvůli společnému soužití vdát a pak zjistit, že spolu pár nedokáže fungovat...“

5. Jaké nevýhody v něm vidíte?

„Nevýhodou jsou asi jen ty právní nevýhody.“

Které třeba?

„Tak dědění. Když jeden z páru vložil do nemovitosti druhé partnera nějaké peníze, měl by o tom vést záznamy, jinak po rozchodu odejde s prázdnou.“

6. Vnímáte partnerský vztah a manželství stejně?

„Nad tím jsem moc nepřemýšlela.“

Zkuste klidně popřemýšlet.

„Asi bych to vnímala jinak, kdybychom spolu měli rodinu. Jinak páry spolu žijí stejně jako by tomu bylo v manželství.“

7. Myslíte si, že nesezdané soužití je trendem dnešní doby?

„Řekla bych, že společnost bere takové soužití naprosto v pořádku, je to dnes přirozený. A lidé jsou dnes, jako to říct... chtějí si víc užívat a prozkoumat víc možností než se vrhnou do sňatku.“

8. Jaký je váš osobní názor na manželství?

„Jednou se chci vdát a určitě i v dnešní době má manželství význam. Dnešní vztahy ale nejsou tak spontánní. Většina žen svatbu podle mě chce, jen se bojí do toho tlačit partnera. Manželství je taková zábrana pro hloupé rozchody, je významné pro výchovu dětí, ale zase nevádí, když lidé mají děti a nejsou svoji.“

9. Myslíte, že náboženské vyznání ovlivňuje vstup do manželství?

„Ano“.

Můžete to rozvést?

„Nemám tady věřící kamarády, takže k tomu nemám moc, co říct.“

10. Jaké výhody spatřujete v manželství?

„Tady jsou určitě právní výhody, jak jsem zmiňovala.“

Máte i jiné příklady?

„Potřebuju chvíli na rozmyšlenou. Když se něco stane příteli a skončí v nemocnici, tak jako manželce mi poskytnou informace o jeho zdravotním stavu. Ty informace by mi jinak nebyly poskytnuty a výhodou je pak ještě upevnění vztahu.“

11. Jaké nevýhody v něm vidíte?

„Nevýhodou jsou případné soudní spory o majetek, dítě, výživné a podobně. Pro některé lidi méně volnosti, ale to je otázka životního stylu.“

12. Jaký by měl být podle vás optimální věk ke sňatku?

„Když se mají dva lidi rádi, jsou plnoletí, mají kde žít, mají peníze a jsou připravení se vzít, tak nezáleží kdy.“

13. Z jakých důvodů nebo podmínek byste vstoupila do toho manželství?

„Do manželství bych šla, kdybychom měli s partnerem kde žít, mohli si to dovolit a určitě kvůli dítěti. Vlastně až na to dítě už vše splňujeme.“

Takže dítě je ten hlavní důvod?

„No... dítě by mělo být v úplné rodině. Myslím, že v budoucnosti se to na něm odráží. Moji rodiče jsou spolu od 16 let a dost mě to ovlivnilo.“

Od 16 let?

„Ano, vzali se po pár letech na nátlak mojí babičky. Babička byla dost rázná, ale naši mají pořád šťastné manželství [smích].“

14. Proč byste naopak nevstoupila do manželství?

„Kdyby všechny ty důvody, za kterých bych do něj vstoupila, tady nebyly.“

Napadlo by vás něco konkrétnějšího?

„Zapomněla jsem zmínit práci? Tak i práci. Lidé bez práce by do manželství neměli tak hnát, pokud chtějí hned zakládat i rodinu.“

15. Jak vidíte budoucnost vašeho vztahu?

„Poslední dobou mluvíme o tom, že bych už chtěla pomalu zakládat rodinu a on taky, takže čekám v blízké době zásnuby. Chceme se posunout dál, po tolika letech vztahu nám to stále klope a bude mi už pomalu 30, je načase.“

Příloha č. 3: Ukázka rozhovoru – pár č. 1, muž

Pohlaví: muž

Věk: 34

Zaměstnání: prodejce aut

Délka společného soužití: 5 let

1. Co si představujete pod pojmem nesezdané soužití?

„Vztah muže a ženy, kteří spolu bydlí, mají delší vztah a nejsou svoji.“

2. Kdy jste spolu začali žít?

„Tak s Kátou jsme se seznámili, když nastupovala myslím na střední školu. Ze začátku jsem si tím vztahem nebyl jistý. Všichni říkali, že je až moc mladá, ale už jsme spolu přes 10 let. Začali jsme spolu žít až po nějakém čase, když mě asi rok přemlouvala, ať si najdu vlastní byt... asi bych ještě nejspíš bydlel u rodičů [smích]. Ale jsem rád, to dojíždění bylo už na nás moc a měli jsme kvůli tomu párkrát krizi.“

3. Z jakých důvodů jste v tomto svazku?

„Nevidím důvod, proč hned řešit vztah manželstvím. Dobře, jsme spolu už dost dlouho, ale už se to dává do pohybu.“

Do pohybu?

„Jojo, ale lidé na tohle musejí být připravení, i kdyby se tak rozhodli po 20 letech vztahu. My se znali jen krátce, tak proč to hned řešit manželstvím.“

4. Jaké výhody spatřujete v nesezdaném soužití?

„Vidím v tom jen pozitiva. Lidé se rozejdou, kdy chtějí a připraví se na společný život.“

Já bych ani svatbu mít nemusel, ale je to snem mé přítelkyně a pro ni to rád udělám... už brzy [smích].“

5. Jaké nevýhody v něm vidíte?

„Jak jsem řekl, vidím v tom jen pozitiva.“

6. Vnímáte partnerský vztah a manželství stejně?

„Podle mě to je jedno a důležitější je, když si dva lidi rozumí.“

7. Myslíte si, že nesezdané soužití je trendem dnešní doby?

„Dnes je to všechno takové volnější a těch možností, co všichni mají. Tradiční hodnoty se mění, stejně jako výchova dnešních dětí.“

Jak to myslíte s tou výchovou dnešních dětí?

„Co si ale budeme povídat, s tou novou generací je to horší a horší [smích].“

Vaše přítelkyně se zmínila, že její rodiče spolu byli od 16 a mají skvělý vztah. Jak je to u vás, jestli se mohu vědět?

„Já ani nevím, kdy se přesně naši vzali, ale Káti rodina je lepším příkladem šťastného manželství.“

Hraje podle vás vztah mezi rodiči důležitou roli ve výběru budoucího partnera?

„Neřekl bych, protože člověk si v dospívání sám stanoví svoje priority a ne každý chce manželství podle rodičů, i když jim to klapě.“

8. Jaký je váš osobní názor na manželství?

„Pro mou přítelkyni má manželství větší význam. Řekl bych, že nikdy se nevdát je pro hodně žen něco jako osobní selhání. S manželstvím ale počítám kvůli přítelkyni, jak už jsem říkal. Když ji to udělá šťastnou, mě taky.“

9. Myslíte, že náboženské vyznání ovlivňuje vstup do manželství?

„Náboženství je velkou motivací, hlavně v jiných zemích. Co se týče křesťanství, tak záleží na tom, jak moc je ten dotyčný křesťanem, ne?“

10. Jaké výhody spatřujete v manželství?

„Například hypotéka i děti jsou závazkem, ale někdo to může brát pozitivně, ženy [smích].“

A jiné příklady?

„Zatím ne“.

11. Jaké nevýhody v něm vidíte?

„Manželství lidi svazuje a rozchod či rozvod je komplikovaný. Je tu určitá zodpovědnost,

na kterou je třeba se připravit. “

12. Jaký by měl být podle vás optimální věk ke sňatku?

„Tak u ženy kolem ty třicítky nejpozději, ale u chlapa je to jiný, klidně i ve čtyřiceti. Jim netikají biologický hodiny.“

13. Z jakých důvodů nebo podmínek byste vstoupil do toho manželství?

„Ultimátum od přítelkyně [smích], ne to ne... prostě když to má přijít, tak to přijde.“

Jiné důvody ne?

„Ne, asi ne.“

14. Proč byste naopak nevstoupil do manželství?

„Kdybych s ní nechtěl strávit celý život nebo neměl peníze a neměli bychom kde bydlet.“

15. Jak vidíte budoucnost vašeho vztahu?

„Tak už plánujeme, že do toho praštíme [smích]. A pak se budeme časem pokoušet i o mimčo.“